

МРС-ЈС 15 – ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ: ОБЕЛОДАЊИВАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈА

Саопштење

Овај Међународни рачуноводствени стандард за јавни сектор (МРС-ЈС) састављен је првенствено у складу са Међународним рачуноводственим стандардом 32 (IAS 32) *Финансијски инструменти: обелодањивање и презентација* који је објавио Одбор за Међународне рачуноводствене стандарде (IASB). Делови из IAS 32 се налазе у овој публикацији Одбора за Међународне рачуноводствене стандарде за јавни сектор (IPSASB) Међународне федерације рачуновођа (IFAC) уз одобрење Фондације за Међународне стандарде финансијског извештавања (IFRS).

Одобрени текст Међународног стандарда за финансијско извештавање (IFRS) је текст који је објавио IASB на енглеском језику и копије се могу директно добити од Издавачког одељења IASB, на следећој адреси:

IASB Publications Department, First Floor, 30 Cannon Street
London EC4M 6XH United Kingdom.

E-mail: publications@ifrs.org.uk

Интернет адреса: <http://www.ifrs.org.uk>

За IFRS, IAS, нацрте за излагање и друге публикације IASC и IASB ауторско право има Фондација IFRS.

„IFRS“, „IAS“, „IASB“, „IASC“, „Фондација IFRS“, „Међународни рачуноводствени стандарди“ и „Међународни стандарди финансијског извештавања“ су заштитни знак Фондације IFRS и не смеју се користити без одобрења Фондације IFRS.

Децембар 2001.

МРС-ЈС 15 – ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ: ОБЕЛОДАЊИВАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈА

САДРЖАЈ

Параграфи

Циљ

Делокруг

1–8

Дефиниције

9–21

Презентација

22–47

Обавезе и нето имовина/капитал

22–28

Класификација сложених инструмената од стране емитента

29–35

Кamate, дивиденде, губици и добици

36–38

Пребијање финансијског средства и финансијске обавезе

39–47

Обелодањивање

48–101

Обелодањивање политика управљања ризицима

50–53

Рокови, услови и рачуноводствене политике

54–62

Ризик каматне стопе

63–72

Кредитни ризик

73–83

Фер вредност

84–94

Финансијска средства књижена

по износу изнад фер вредности

95–97

Заштита од ризика предвиђених будућих трансакција

98–100

Остала обелодањивања

101

Прелазне одредбе

102

Датум ступања на снагу

103–104

Упутство за примену

Илустративни примери

Поређење са IAS 32

Садржај Међународног рачуноводственог стандарда за јавни сектор 15 *Финансијски инструменти: Обелодањивање и презентација* (МРС-ЈС 15) изложен је у Циљу и параграфима 1–104. Сви параграфи имају једнаку важност. МРС-ЈС 15 треба читати у контексту Циља и *Предговора Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор*. У недостатку експлицитних упутстава, основу за

избор и примену рачуноводствених принципа даје МРС-ЈС 3 *Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке*.

Важно је истаћи да је Међународни рачуноводствени стандард за јавни сектор (МРС-ЈС) 15: Финансијски инструменти: Презентација и обелодањивање замењен са МРС-ЈС 28: Финансијски инструменти: Презентација; МРС-ЈС 29: Финансијски инструменти: признавање и одмеравање, и МРС-ЈС 30: Финансијски инструменти: Обелодањивање. Ови стандарди се примењују за годишње извештајне периоде који почињу 1. јануара 2013. године или касније. Раније примена се подстиче. МРС-ЈС 15 остаје применљив све док ови стандарди не почну да се примењују или ступе на снагу, шта год је раније.

Неки ентитети јавног сектора као што су савезне владе и финансијске институције јавног сектора могу бити надлежне за широк опсег финансијских инструмената. Међутим, неке појединачне владине организације не морају емитовати или бити надлежне за широк опсег инструмената. У таквим случајевима, овај стандард ће имати ограничену примену и лица одговорна за састављање финансијских извештаја мораће да идентификују оне аспекте стандарда који се примењују на њих. Сврха упутства за примену јесте да помогне тим лицима у извршавању ове обавезе.

Циљ

Динамична природа међународних финансијских тржишта узроковала је широку употребу разноврсних финансијских инструмената, од традиционалних примарних инструмената, као што су обвезнице, до разних облика дериватних инструмената, као што су опције каматних стопа. Ентитети јавног сектора користе широк опсег финансијских инструмената од једноставних инструмената као што су дуговања и потраживања до сложенијих инструмената (као што су свопови унакрсним валутама за заштиту од ризика обавеза у страним валутама) у њиховом пословању. У мањој мери ентитети јавног сектора емитују инструменте капитала или сложене обавезе/инструменте капитала. Ово се догађа када економски ентитет укључује делимично приватизовано јавно предузеће које емитује инструменте капитала на финансијска тржишта или када ентитет емитује дужничке инструменте који се конвертују у власничко учешће под одређеним околностима.

Циљ овог стандарда је да корисницима финансијских извештаја омогући разумевање значаја билансних и ванбилансних финансијских инструмената у вези са финансијским положајем, финансијским успехом и новчаним токовима државних ентитета или других ентитета јавног сектора. У овом стандарду, упућивање на “биланс стања” у контексту “билансни” и “ванбилансни” има исто значење као “извештај о финансијском стању”.

Овај стандард прописује одређене захтеве за презентацију билансних финансијских инструмената и утврђује информације које треба обелоданити о билансним (признатим) и ванбилансним (непризнатим) финансијским инструментима. Стандарди који се односе на презентацију обухватају разврставање финансијских инструмената у оквиру обавеза и нето имовине/капитала, класификацију повезаног учешћа, дивиденди, прихода и расхода, и околности под којима финансијска средства и финансијске обавезе треба пребити. Стандарди који се односе на обелодањивање односе се на податке о чиниоцима који утичу на износ, временски распоред и извесност будућих новчаних токова ентитета, а који се односе на финансијске инструменте и рачуноводствене политике примењене на те инструменте. Поред тога, овај стандард подстиче обелодањивање података о природи и мери коришћења финансијских инструмената ентитета, о финансијској сврси којој служе, о ризицима повезаним са њима и политикама руководства за контролисање тих ризика.

Делокруг

- 1. Ентитет који саставља и презентује финансијске извештаје према обрачунској рачуноводственој основи примењује овај стандард за презентацију и обелодањивање финансијских извештаја.**
- 2. Овај стандард се примењује на све ентитете јавног сектора, осим на јавна предузећа.**
- У Предговору Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор који је објавио IPSASB се објашњава да се од јавних предузећа захтева да примењују IFRS које је објавио IASB. Јавна предузећа су дефинисана у МРС-ЈС 1, *Презентација финансијских извештаја*.
- 4. Овај стандард се примењује при презентацији и обелодањивању информација о свим врстама финансијских инструмената, и признатих и непризнатих, осим:**

- (а) учешћа у контролисаним ентитетима, као што је дефинисано у МРС-ЈС 6, *Консолидовани и засебни финансијски извештаји*;
- (б) учешћа у придруженим ентитетима, као што је дефинисано у МРС-ЈС 7, *Улагања у придружене ентитете*;
- (ц) учешћа у заједничким улагањима, као што је дефинисано у МРС-ЈС 8, *Учешћа у заједничким улагањима*;
- (д) обавеза које настају на основу уговора о осигурању;
- (е) обавеза послодавца и других планских обавеза за примања свих врста после завршетка радног односа, укључујући пензије; и
- (ф) обавеза ентитета за плаћање дажбина за социјално осигурање и за које не добија никакву накнаду, или добија накнаду која није приближно једнака фер вредности бенефиција, директно за узврат, од стране прималаца тих бенефиција. Међутим, ентитети примењују овај стандард на учешће у ентитету који контролише, придруженом ентитету или заједничком улагању које се у складу са МРС-ЈС 6, МРС-ЈС 7 или МРС-ЈС 8 рачуноводствено обухвата као финансијски инструмент. У овим случајевима, ентитети примењују захтеве обелодањивања из МРС-ЈС 6, МРС-ЈС 7 и МРС-ЈС 8 поред оних који се захтевају у овом стандарду.

5. Овај стандард се не примењује на учешћа ентитета у нето имовини/капиталу контролисаних ентитета. Међутим, примењује се на све финансијске инструменте укључене у консолидоване финансијске извештаје ентитета који контролише, без обзира на то да ли те инструменте држи или емитује ентитет који контролише или контролисани ентитет. Слично томе, овај стандард се примењује на финансијске инструменте који се држе или емитују у оквиру заједничких улагања, који су укључени у финансијске извештаје учесника тог улагања било директно, било путем пропорционалне консолидације.

6. Неки економски ентитети у јавном сектору могу обухватити ентитете који емитују уговоре о осигурању. Ти ентитети спадају у делокруг овог стандарда. Међутим, овај стандард искључује саме уговоре о осигурању из свог делокруга. За сврхе овог стандарда, уговор о осигурању је уговор који излаже осигуратеља утврђеним ризицима од губитка услед догађаја или околности који се десе или открију у току једног утврђеног периода, укључујући смрт (у случају ануитета, преживљавање примаоца ануитета), болест, инвалидитет, оштећење имовине, повреду других особа и прекид пословања. Међутим, одредбе из овог стандарда се примењују када финансијски инструмент добије облик уговора о осигурању али који углавном подразумева пренос финансијских ризика (видети параграф 49), на пример, неке врсте финансијског реосигурања и уговора о зајамченом улагању које емитују осигуравајућа друштва и други ентитети јавног сектора. Ентитети који имају обавезе по уговорима о осигурању подстичу се да разматрају примену одредаба из овог стандарда приликом презентовања и обелодањивања информација о таквим обавезама.

7. Овај стандард се не примењује на финансијске инструменте који проистичу из обавеза по основу планова за примања запослених или обавеза државне управе да обезбеди социјално осигурање својим грађанима за које не прима никакву накнаду, или та накнада није приближно једнака фер вредности бенефиција, директно за узврат од прималаца таквих бенефиција (као што су старосне пензије, помоћ за незапослене, помоћ за инвалиде и други облици финансијске помоћи коју даје држава).

8. Додатно упутство за презентацију и обелодањивање посебних врста финансијских инструмената може се наћи у међународним и/или националним рачуноводственим стандардима. На пример, МРС-ЈС 13, садржи посебне захтеве за обелодањивање који се односе на финансијски лизинг.

Дефиниције

9. Следећи термини се користе у овом стандарду са одређеним значењима:

Инструмент капитала је сваки уговор којим се доказује преостало учешће у имовини ентитета, након одбијања свих његових обавеза.

Финансијско средство је било које средство које је:

- (а) готовина;
- (б) уговорно право на примање готовине или другог финансијског средства од другог ентитета;
- (ц) уговорно право на размену финансијских инструмената са другим ентитетом под

условима који су потенцијално повољни; или

(д) инструмент капитала другог ентитета.

Финансијски инструмент је сваки уговор на основу ког настаје финансијско средство једног ентитета и финансијска обавеза или инструмент капитала другог ентитета.

Купопродајни уговори, који дају право било којој уговорној страни, да измири обавезе у готовини или другим финансијским инструментом се рачуноводствено обухватају као финансијски инструменти са изузетком оних купопродајних уговора: (а) који су закључени и настављају да испуњавају захтеве ентитета у вези са набавком, продајом или употребом, (б) који су назначени за те сврхе на почетку, и (ц) за које се очекује да ће бити измирени испоруком.

Финансијска обавеза је свака уговорна обавеза којом се:

(а) даје готовина или друго финансијско средство другом ентитету; или

(б) размењују финансијски инструменти са другим ентитетом под условима који су потенцијално неповољни.

Ентитет може имати уговорну обавезу коју може измирити или плаћањем финансијских средстава или сопственим власничким хартијама од вредности. У том случају, ако број власничких хартија од вредности потребних за измирење обавезе варира са променама њихове фер вредности, тако да је укупна фер вредност плаћених власничких хартија од вредности увек једнака износу уговорне обавезе, ималац обавезе није изложен добитку или губитку насталом услед флукуације цена власничких хартија од вредности. Таква обавеза се рачуноводствено обухвата као финансијска обавеза ентитета.

Уговор о осигурању (за сврхе овог стандарда) је уговор којим се осигуратељ излаже идентификованом ризику губитка услед догађаја или околности насталих или откривених током одређеног периода, укључујући смрт (у случају исплате ануитета, преживљавање примаоца ануитета), болест, инвалидитет, нанете повреде, оштећења имовине или прекиде пословања.

Тржишна вредност је износ који се може добити продајом, или који треба платити ради стицања финансијског инструмента на активном тржишту.

Монетарна финансијска средства и финансијске обавезе (монетарни финансијски инструменти) су финансијска средства и финансијске обавезе које треба примити или платити у фиксним или одредивим износима новца.

Термини дефинисани у другом МРС-ЈС се користе у овом стандарду са истим значењем као и у тим стандардима, а наведени су у Појмовнику дефинисаних термина који је засебно објављен.

10. У овом стандарду, изрази “уговор” и “уговорни” упућују на споразум двеју или више страна, који има јасне економске последице и по којем стране имају малу или немају никакву могућност да их избегну, обично зато што их споразум законски обавезује. Уговори, па тиме и финансијски инструменти, могу попримити различите облике и не морају да буду у писаном облику.

11. За сврхе дефиниција из параграфа 9, израз “ентитет” обухвата субјекте јавног сектора, појединце, партнерства и удружене организације.

12. Делови дефиниција финансијског средства и финансијске обавезе укључују изразе финансијско средство и финансијски инструмент, али ове дефиниције нису општеприхваћене. Када постоји уговорно право или уговорна обавеза размене финансијских инструмената, инструменти који треба да се размене узрокују настанак финансијских средстава, финансијских обавеза или инструмената капитала. Може се установити читав низ уговорних права или обавеза али он неизоставно води до примања или плаћања готовине или до стицања или емитовања инструмента капитала.

13. Финансијски инструменти укључују како примарне инструменте, као што су потраживања, дуговања и власничке хартије од вредности, тако и дериватне инструменте, као што су финансијске опције, фјучерс и форвард уговори, каматни свопови и валутни свопови. Дериватни финансијски инструменти, било да су признати или непризнати, задовољавају дефиницију финансијског инструмента и, сходно томе, представљају предмет овог стандарда.

14. Дериватни финансијски инструменти стварају права и обавезе које међу странама укљученим у тај инструмент имају ефекат преношења једног или више финансијских ризика садржаних у предметном примарном финансијском инструменту. Дериватни инструменти не доводе до преноса предметног примарног финансијског инструмента на почетку уговора и такав пренос се не мора

нужно догодити ни по доспећу уговора.

15. Физичка средства, као што су залихе, некретнине, постројења и опрема, средства која су предмет лизинга и нематеријална имовина, као што су радио фреквенција, патенти и робне марке, не спадају у финансијска средства. Контрола над таквим физичким средствима и нематеријалном имовином пружа могућност стварања прилива готовине или других средстава али не узрокује настанак садашњег права да се прими готовина или друга финансијска средства.

16. Средства, као што су унапред плаћени расходи, чија будућа економска корист се састоји из примања робе или услуга, а не права на добијање готовине или другог финансијског средства, не спадају у финансијска средства. Слично томе, ставке као што су одложени приход и већина обавеза по датим гаранцијама не спадају у финансијске обавезе јер вероватан одлив економских користи повезан са њима представља испорука робе и услуга, а не готовине или неког другог финансијског средства.

17. Обавезе или средства која не произилазе из уговора, као што је порез на добитак или њему адекватан порез, који је настао као резултат законских захтева наметнутих ентитетима јавног сектора од стране државе, нису финансијске обавезе односно финансијска средства. Међународни рачуноводствени стандард (IAS) 12, "Порези на добитак" даје смернице за рачуноводствено обухватање пореза на добитак.

18. Уговорна права и обавезе које не обухватају пренос финансијског средства не потпадају под дефиницију финансијског инструмента. На пример, нека уговорна права (обавезе), као што су она која настају по фјучерс уговорима, могу се измирити само пријемом (испоруком) нефинансијских средстава. Слично томе, уговорна права (обавезе), као што су права која настају на основу пословног лизинга или споразума о изградњи објекта за сопствену употребу, на коришћење физичког средства, као што је болница, могу се измирити само пријемом (испоруком) услуга. У оба случаја, уговорно право једне стране да прими нефинансијско средство или услугу и одговарајућа обавеза друге стране не успостављају садашње право или обавезу ниједне стране да прими, испоручи или размени финансијско средство (видети Примере за илустрацију 2, параграфи IE13–IE17).

19. Могућност да се изврши уговорно право или захтев да се испуни уговорна обавеза могу бити апсолутни, или условљени будућим догађајима. На пример, финансијска гаранција је уговорно право зајмодавца да прими готовину од гаранта, и одговарајућа обавеза гаранта да исплати зајмодавца, ако то не учини зајмопримац. Уговорно право и обавеза постоје због прошлих трансакција или догађаја (претпоставке гаранције), чак и ако су могућност зајмодавца да оствари своје право и захтев према гаранту да испуни своју обавезу условљени будућим неиспуњавањем обавезе од стране зајмопримца. Условно право и обавеза задовољавају дефиницију финансијског средства и финансијске обавезе, чак и ако многа таква средства и такве обавезе не испуњавају услов за признавање у финансијским извештајима. На пример, национална влада може обезбедити заштиту од ризика потражње лицу из приватног сектора које управља инфраструктурним објектом, гарантујући му минимални ниво прихода. Гаранција је потенцијална обавеза владе док не постане вероватно да ће се приход лица које управља тим објектом, умањити испод гарантованог минимума.

20. Обавеза ентитета да емитује или преда сопствене инструменте капитала као што су акцијске опције или варанти, сама по себи представља инструмент капитала, а не финансијску обавезу, пошто ентитет нема обавезу да преда готовину или друго финансијско средство. Слично томе, трошак који је настао у ентитету за куповину права на поновно стицање сопствених инструмената капитала од друге стране, одузима се од његове нето имовине/капитала, а не представља финансијско средство.

21. Мањинско учешће, које може настати, у извештају о финансијском стању приликом консолидовања контролисаног ентитета није финансијска обавеза нити инструмент капитала датог ентитета. У консолидованим финансијским извештајима, ентитет презентује учешћа других страна у нето имовини/капиталу и нето суфициту или дефициту његових контролисаних ентитета у складу са МРС–ЈС 6. Сходно томе, финансијски инструмент, класификован као инструмент капитала од стране контролисаног ентитета, елиминише се при консолидовању када је у власништву ентитета који контролише, или представљен као мањинско учешће у консолидованом извештају о финансијском стању ентитета који контролише, засебно од нето имовине/капитала његових сопствених акционара. Финансијски инструмент, класификован као финансијска обавеза контролисаног ентитета, остаје обавеза у консолидованом извештају о финансијском стању ентитета који контролише, ако није елиминисан при консолидовању као салдо унутар економског ентитета. Рачуноводствени поступак ентитета који контролише при консолидовању не утиче на основу презентације контролисаног ентитета у његовим финансијским извештајима.

Презентација

Обавезе и нето имовина/капитал

22. Емитент финансијског инструмента класификује инструмент, или његове саставне делове, као обавезу или као нето имовину/капитал у складу са суштином уговорног споразума при почетном признавању и дефиницијама финансијске обавезе и инструмента капитала.

23. Суштина финансијског инструмента, а не његов правни облик, одређује његово класификовање у извештају о финансијском стању емитента. Иако се суштина и правни облик обично подударају, то није увек случај. На пример, неки финансијски инструменти имају правни облик инструмента капитала, али су у суштини обавезе, док други могу комбиновати особине својствене инструментима капитала и особине својствене финансијским обавезама. Класификовање неког инструмента врши се на основу процене његовог садржаја приликом првог признавања. Таква класификација се наставља на сваки наредни датум извештавања све док се дати финансијски инструмент не уклони из извештаја о финансијском стању ентитета. Класификација финансијских инструмената било као обавеза било као нето имовине/капитала, вероватно није значајно питање за многе извештајне ентитете у јавном сектору.

24. Класификовање финансијских инструмената на обавезе и нето имовину/капитал потребна је због различитих ризика повезаних са сваким од њих. Од ентитета код којих су инструменти класификовани као финансијске обавезе захтева се да обелодане информације о изложености каматном ризику у складу са параграфом 63, и да признају камату, дивиденде, губитке или добитке као приход или расход у складу са параграфом 36. Параграф 36 такође утврђује да за расподелу власницима финансијских средстава, класификованих као инструменти капитала, емитент треба задужи директно нето имовину/ капитал.

25. Док ће ентитети јавног сектора често држати инструмент капитала као улагање (финансијска средства), није уобичајено да ентитет јавног сектора емитује инструменте капитала лицима ван тог економског ентитета, осим када је контролисани ентитет делимично приватизован. Штавише, употреба финансијских инструмената у јавном сектору и даље се развија, и класификовање од стране емитента треба да буде усмерено према њиховој суштини, а не нужно према њиховој форми.

26. Одлучујућа одлика за разликовање финансијске обавезе од инструмента капитала је постојање уговорне обавезе једне стране у финансијском инструменту (емитент), било да исплати готовину или преда друго финансијско средство другој страни (власник), било да размени други финансијски инструмент са власником под условима који су потенцијално неповољни за емитента. Када постоји таква уговорна обавеза, овакав инструмент задовољава дефиницију финансијске обавезе, без обзира на начин на који ће уговорна обавеза бити измирена. Ограничавање могућности емитента да испуни обавезу, као што је немогућност прибављања стране валуте или потреба да се од регулаторних надлежних органа добије одобрење за плаћање, не отклања обавезу емитента или право власника према инструменту.

27. Када финансијски инструмент не узрокује настанак уговорне обавезе емитента да исплати готовину или преда финансијско средство или размени други финансијски инструмент под условима који су потенцијално неповољни, то је онда инструмент капитала. Иако власник инструмента капитала може имати право да прими сразмерни део дивиденди или других расподела из нето имовине/ капитала, емитент нема уговорну обавезу да врши такве расподеле.

28. Ентитет јавног сектора може емитовати инструменте са посебним правима, као што су приоритетне акције. Када приоритетна акција обезбеђује обавезан откуп од стране емитента фиксног или одредивог износа на фиксни или одредиви будући датум или даје власнику право да од емитента захтева да откупи акцију на датум или након одређеног датума у фиксном или одредивом износу, инструмент задовољава дефиницију финансијске обавезе и као такав се класификује. Приоритетна акција која не успоставља експлицитно такву уговорну обавезу може је створити индиректно преко својих рокова и услова. На пример, приоритетна акција која не предвиђа обавезни откуп или откуп по избору власника може имати уговором предвиђену растућу дивиденду за коју се, унутар предвидивог рока, предвиђа да ће принос од дивиденде бити тако висок да ће емитент бити економски принуђен да откупи тај инструмент. У таквим околностима, примерено је класификовање инструмената као финансијске обавезе јер емитент има мало, уколико га уопште и има, дискреционо право да избегне откупљивање инструмента. Слично томе, ако финансијски инструмент, који је означен као акција, даје могућност власнику да захтева откуп на основу тога што постоји велика вероватноћа настанка будућег догађаја, класификовање као финансијске обавезе при почетном признавању одражава суштину

тог инструмента (видети Примере за илустрацију, параграфи IE 7– IE 8 и IE 18– IE 21).

Класификација сложених инструмената од стране емитента

29. Емитент финансијског инструмента који садржи и елемент обавезе и нето имовине/ капитала, класификује засебно саставне делове датог инструмента у складу са параграфом 22.

30. Ентитети јавног сектора обично не емитују сложене инструменте за финансијско тржиште. Изузетке представљају делимично приватизована јавна предузећа у оквиру економског ентитета који емитује сложене инструменте за финансијско тржиште. Када ентитет јавног сектора емитује сложени инструмент, овај стандард захтева засебну презентацију у емитентовом извештају о финансијском стању елемената обавезе и нето имовине/капитала које је створио један једини финансијски инструмент. Више је питање форме него суштине то што су учешћа и у обавезама и у нето имовини/капиталу настала у једном финансијском инструменту, а не у два или више посебних инструмената. Финансијски положај емитента веродостојније се предочава засебном презентацијом компонената обавезе и нето имовине/капитала садржаних у једном једином инструменту у складу са њиховом природом (видети Примере за илустрацију, параграфи IE 22– IE 23).
31. За потребе презентовања извештаја о финансијском стању, емитент засебно признаје саставне делове финансијског инструмента који стварају примарну финансијску обавезу емитента а власнику инструмента дају могућност да га конвертује у инструмент капитала емитента. Обвезница или сличан инструмент који власник може да конвертује у емитентове обичне акције пример је таквог инструмента. Са становишта емитента, такав инструмент обухвата два дела: финансијску обавезу (уговорни споразум да се исплати готовина или предају друга финансијска средства) и инструмент капитала (куповна опција која даје власнику право конвертовања у обичне акције емитента у одређеном временском периоду). Економски ефекат емитовања таквог инструмента је суштински исти као истовремено емитовање дужничког инструмента са одредбом о ранијем измирењу и варантима за куповину обичних акција, или као емитовање дужничког инструмента са одвојивим гаранцијама за куповину обичних акција. Сходно томе, у свим случајевима, емитент засебно презентује елементе обавезе и нето имовине/капитала у свом извештају о финансијском стању.
32. Класификовање делова обавезе и нето имовине/капитала неког конвертибилног инструмента не мења се као резултат промене вероватноће да ће се искористити опција конверзије, чак и када остваривање те опције може изгледати економски повољније за поједине власнике. Власници не морају увек деловати онако како се то очекује зато што се, на пример, могу разликовати пореске последице које проистичу из конверзије код различитих власника. Штавише, вероватноћа конверзије ће се мењати с времена на време. Емитентова обавеза да изврши будућа плаћања остаје неизмирена све док се не угаси конверзијом, доспећем инструмента или неком другом трансакцијом.
33. Финансијски инструмент може садржати делове који нису ни финансијске обавезе нити инструменти капитала емитента. На пример, неки инструмент може давати право власнику да прими нефинансијско средство, као што је право управљања државним монополном или измирење у роби и могућност размене тог права за акције емитента. Емитент признаје и презентује тај инструмент капитала (опцију размене) засебно од компонената обавезе сложеног инструмента, било да су те обавезе финансијске или нефинансијске.
34. Овај стандард се не бави одмеравањем инструмената финансијских средстава, финансијских обавеза и инструмената капитала и стога не прописује никакву одређену методу приликом додељивања књиговодствене вредности елементима обавезе и нето имовине/капитала садржаних у једном једином инструменту. Приступи који се могу применити укључују:
- (а) распоређивање на теже мерљив саставни део (често је то инструмент капитала), резидуалног износа након што се од целокупног износа одузме износ који је засебно утврђен за саставни део који се може лакше одмерити; и
 - (б) засебно одмеравање саставних делова обавезе и нето имовине/ капитала и, колико је то потребно, кориговање тих износа на сразмерној основи тако да збир саставних делова буде једнак износу инструмента као целине.

Збир књиговодствених вредности додељених саставних делова обавезе и нето имовине/капитала при почетном признавању увек је једнака књиговодственој вредности који би била приписана инструменту као целини. Признавање и засебно презентовање саставних делова инструмента не доводи до настајања ни добитка ни губитка.

35. Према првом приступу, описаном у параграфу 34, у коме, на пример, ентитет јавног сектора емитује обвезницу која се може конвертовати у учешће у капиталу, он прво утврђује књиговодствену вредност финансијске обавезе смањујући вредност тока будућих плаћања камате и главнице по преовлађујућој тржишној стопи за сличну обавезу која нема повезани саставни део нето имовине/капитала. Књиговодствена вредност инструмента капитала који је представљен могућношћу конвертовања инструмента у обичне акције може се тада потврдити одузимањем књиговодствене вредности финансијске обавезе од износа сложеног инструмента у целини. Према другом приступу, емитент утврђује вредност сличне опције директно или позивањем на фер вредност сличне опције, уколико таква постоји, или коришћењем модела за утврђивање цене опције. Вредност утврђена за сваку компоненту затим се коригује на сразмерној основи у мери неопходној да би се обезбедило да збир књиговодствених вредности додељених саставним деловима буде једнак износу накнаде примљене за конвертибилну обвезницу (видети Илустративне примере, параграф IE 24).

Камате, дивиденде, губици и добици

36. **Камате, дивиденде, губици и добици у вези са финансијским инструментом, или његовим саставним деловима, класификовани као финансијска обавеза, презентују се у извештају о финансијској успешности као расход или приход. За расподеле власницима финансијског инструмента који је класификован као инструмент капитала директно се задужује рачун нето имовине/капитала емитента.**
37. Класификовање финансијског средства у извештају о финансијском стању одређује да ли су камате, дивиденде, губици и добици, који се односе на тај инструмент, класификовани као расходи или приход и презентовани у извештају о финансијској успешности. Тако, исплате дивиденди од акција класификованих као обавезе, разврставају се у расходе, на исти начин као камата на обвезницу, и презентовану у извештају о финансијској успешности. Слично томе, добици и губици повезани са исплатама или рефинансирањима инструмената, класификованих као нето имовина/капитал емитента, презентују се као промене нето имовине/капитала.
38. Дивиденде разврстане у расходе могу се презентовати у извештају о финансијској успешности или са каматом на друге обавезе или као засебна ставка. Обелодањивање камате и дивиденди је предмет захтева из МРС-ЈС 1.. У неким околностима, због значајних разлика између камате и дивиденди поводом питања као што су пореске олакшице, пожељно је да се засебно обелодане у оквиру извештаја о финансијској успешности. За ентитете који подлежу порезу на добит, упутство за обелодањивање износа пореских ефеката може се наћи у IAS 12.

Пребијање финансијског средства и финансијске обавезе

39. **Финансијско средство и финансијска обавеза се пребијају, а нето износ приказује у извештају о финансијском стању када ентитет:**
- (а) има законско применљиво право на пребијање признатих износа; и**
 - (б) намерава или да измири на нето основи, или да истовремено реализује средство и измири обавезу.**
40. Овај стандард захтева презентацију финансијских средстава и финансијских обавеза на нето основи када то одражава очекиване будуће новчане токове ентитета од измиривања двају или више засебних финансијских инструмената. Када ентитет има право да прими или плати један нето износ и намерава да то учини, он у ствари има само једно финансијско средство или финансијску обавезу. На пример, савезна влада измирује финансијску обавезу према републичкој влади на нето основи (односно, након одузимања финансијског средства које дугује републичка влада). У другим околностима, финансијска средства и финансијске обавезе се презентују засебно у складу са њиховим карактеристикама као средстава или обавеза ентитета (видети Илустративне примере, параграф IE 25).

41. Пребијање признатог финансијског средства и признате финансијске обавезе и презентовање нето износа разликује се од престанка признавања финансијског средства или финансијске обавезе. Док пребијање не узрокује признавање добитка или губитка, престанак признавања финансијског инструмента не само да доводи до уклањања претходно признате ставке из извештаја о финансијском стању, већ такође може довести до признавања добитка или губитка.
42. Право на пребијање је законско право дужника, по уговору или неком другом основу, да измири или на други начин елиминише целокупни износ или део износа који се дугује повериоцу, стављањем насупрот тог износа износ који му поверилац дугује. У неуобичајеним околностима, дужник може имати законско право да стави износ дуга треће стране насупрот износу дуга према повериоцу, под условом да постоји споразум између те три стране који јасно утврђује дужниково право на пребијање. Пошто је право на пребијање законско право, услови који подражавају то право могу се разликовати зависно од правног система, те се мора водити рачуна о одређивању који се закони примењују на односе између тих страна.
43. Постојање применљивог права на пребијање финансијског средства и финансијске обавезе утиче на права и обавезе повезане са финансијским средством и финансијском обавезом и може значајно утицати на изложеност ентитета кредитном ризику и ризику ликвидности. Међутим, само постојање тог права није довољна основа за пребијање. Када не постоји намера коришћења таквог права или истовременог измирења, то не утиче на износ и временски распоред будућих новчаних токова. Када ентитет заиста намерава да искористи то право или да истовремено измири средство и обавезу, презентовање средства и обавезе на нето основи примереније одражава износе и временски распоред очекиваних будућих новчаних токова, као и ризике којима су ти новчани токови изложени. Намера једне или обеју страна измирење на нето основи без законског права на то, није довољна да оправда пребијање, пошто права и обавезе повезани са тим појединачним финансијским средством и финансијском обавезом остају непромењени.
44. Намере ентитета, у погледу измирења посебних средстава и обавеза, могу бити под утицајем његове уобичајене пословне праксе, захтева финансијских тржишта и других околности које могу ограничити могућност нето измирења или истовременог измирења. Када ентитет има право на пребијање али не намерава да спроведе нето измирење или да истовремено реализује средство и измири обавезу, ефекат таквог права ентитета на излагање кредитном ризику обелодањује се у складу са овим стандардом (параграф 73).
45. Истовремено измирење двају финансијских инструмента може се извршити у оквиру пословања, на пример, клириншке установе на организованом финансијском тржишту или у оквиру директне размене. У таквим околностима, новчани токови су, у ствари, еквивалентни једном нето износу и нема изложености кредитном ризику или ризику ликвидности. У другим околностима, ентитет може измирити два инструмента примањем и исплаћивањем засебних износа, тиме се излажући кредитном ризику за пун износ средства или ризику ликвидности за пун износ обавезе. Таква излагања ризицима могу бити значајна чак и ако су релативно кратка. Према томе, реализација финансијског средства и измирење финансијске обавезе сматрају се истовременим само када се те трансакције дешавају у истом тренутку.
46. Услови утврђени у параграфу 39 начелно нису испуњени и пребијање је обично непримерено:
- (а) када се користи неколико различитих финансијских инструмената за опонашање обележја једног финансијског инструмента (то јест, "синтетички инструмент");
 - (б) када финансијска средства и финансијске обавезе настају из финансијских инструмената које одликује иста изложеност примарном ризику (на пример, средства и обавезе у оквиру портфеља форвард уговора или других дериватних инструмената) али обухватају различите уговорне стране;
 - (ц) када се финансијска или друга средства дају у залог као упоредна (паралелна) за нерегресивну финансијску обавезу (за финансијску обавезу код које се у случају неиспуњења поверилац може исплатити само из заложене имовине);
 - (д) када дужник издваја финансијска средства ради измирења обавезе али без средстава која је поверилац прихватио за измирење обавезе (на пример, споразум о издвајању средства за отплату дугова); или

(e) када се очекује да ће обавезе, настале као резултат догађаја који проузрокују губитке, надокнадити трећа страна помоћу потраживања на основу полисе осигурања.

47. Ентитет који предузима извештај број трансакција са финансијским инструментима са једном уговорном страном, може да закључи “споразум о укупном поравнању” са том уговорном страном. Такав споразум обезбеђује само једно измирење нето износа свих финансијских инструмената на које се односи споразум, у случају неиспуњења или окончања било ког уговора. Овакве споразуме обично користе финансијске институције да би се заштитиле од губитка у случају банкрота или других догађаја који доводе до тога да једна уговорна страна не буде у могућности да испуни своје обавезе. Споразум о укупном поравнању обично ствара право пребијања које ступа на снагу и утиче на реализацију или измирење појединачних финансијских средстава и финансијских обавеза само након одређеног догађаја неиспуњења обавеза или у другим околностима за које се не очекује да ће настати у уобичајеном току пословања. Споразум о укупном поравнању не пружа основу за пребијање ако нису испуњена оба критеријума из параграфа 39. Када финансијска средства и финансијске обавезе, који су предмет споразума о укупном поравнању, нису пребијени, утицај тог споразума на изложеност ентитета ризику обелодањује се у складу са параграфом 73.

Обелодањивање

48. Сврха обелодањивања које захтева овај стандард јесте пружање информација које ће побољшати разумевање значаја билансних и ванбилансних финансијских инструмената за финансијско стање, успешност и новчане токове ентитета, и помоћ у процењивању износа, временског распореда и извесности будућих новчаних токова повезаних са тим инструментима. Поред пружања одређених информација о салдима и трансакцијама појединог финансијског инструмента, ентитети се подстичу на расправу о опсегу коришћења финансијских инструмената, ризицима повезаним са њима и финансијским сврхама којима служе. Расправа о политикама руководства за контролисање ризика повезаних са финансијским инструментима, укључујући политике у вези са питањима као што су заштита од излагања ризику, избегавање ненаплативих концентрација ризика и захтеве за резервом ради умањења кредитног ризика, пружа вредну додатну тачку гледишта независну од одређених инструмената који су неизмирени у одређено време. Неки ентитети овакве информације радије пружају у коментару који прати њихове финансијске извештаје, а не у оквиру финансијских извештаја.

49. Трансакције финансијским инструментима могу довести до тога да ентитет преузме или пренесе другој страни један или више финансијских ризика описаних у даљем тексту. Захтевана обелодањивања пружају информације које помажу корисницима финансијских извештаја у процењивању опсега ризика повезаног и са признатим и са непризнатим финансијским инструментима.

(a) Ценовни ризик – постоје три врсте ценовног ризика: валутни ризик, каматни ризик и тржишни ризик:

(i) валутни ризик је ризик да ће вредност финансијског инструмента флукуирати услед промена девизних курсева;

(ii) каматни ризик је ризик да ће вредност финансијског инструмента флукуирати услед промена тржишних каматних стопа.

(iii) тржишни ризик је ризик да ће вредност финансијског инструмента флукуирати услед промене тржишних цена, без обзира на то да ли су те промене узроковане факторима специфичним за поједину хартију од вредности или њеног емитента или факторима који утичу на све хартије од вредности којима се тргује на тржишту.

Израз “ценовни ризик” не подразумева само могућност губитка, већ и могућност добитка.

(б) Кредитни ризик – ризик да једна страна финансијског инструмента неће извршити обавезу и да ће узроковати код друге стране настанак финансијског губитка.

(ц) Ризик ликвидности – који се још назива ризику финансирања, представља ризик да ће ентитет имати потешкоћа у прибављању финансијских средстава за измирење обавеза повезаних са финансијским инструментима. Ризик ликвидности може произаћи из немогућности да се финансијско средство прода брзо и по цени приближној његовој фер вредности. За неке ентитете јавног сектора, као што је савезна влада, ризици ликвидности могу бити ублажени повећањем пореза и других такси које наплаћује тај ентитет.

(д) Ризик новчаног тока – ризик новчаног тока је ризик да ће флукуирати износ будућих

новчаних токова, повезаних са монетарним финансијским инструментом. Код дужничког инструмента са варијабилном стопом, на пример, такве промене доводе до промене ефективне каматне стопе тог финансијског инструмента, обично без одговарајуће промене његове фер вредности.

Обелодањивање политика управљања ризицима

50. Ентитет описује своје циљеве и политике управљања финансијским ризицима, укључујући своју политику заштите од ризика сваке од главних врста очекиваних трансакција, за које се користи рачуноводство заштите од ризика.

51. Овај стандард не прописује нити облик информација за које се захтева обелодањивање нити њихово место у оквиру финансијских извештаја. У вези са признатим финансијским инструментима, у мери у којој су потребни подаци презентовани у извештају о финансијском стању, није неопходно ту информацију понављати у напоменама уз финансијске извештаје. Међутим, у вези са непризнатим финансијским инструментима, подаци у напоменама или у додатним табелама имају основно значење обелодањивања. Обелодањивања могу садржати комбинацију наративних описа и одређених бројчаних података, у складу са природом инструмента и њиховим релативним значајем за тај ентитет.

52. Одређивање степена детаља који треба да буду обелодањени у вези са појединим финансијским инструментима питање је процене која узима у обзир релативни значај тих инструмента. Неопходно је постићи равнотежу између преоптерећености финансијских извештаја сувишним детаљима који не помажу корисницима финансијских извештаја и прикривања значајних информација услед превеликог уопштавања. На пример, када је ентитет учесник великог броја финансијских инструмента са сличним карактеристикама, а ниједан уговор није појединачно значајан, примерено је пружити сажете податке о појединим категоријама инструмента. Са друге стране, одређени податак о појединачном инструменту може бити важан када инструмент представља, на пример, значајан елемент капиталне структуре ентитета.

53. Руководство ентитета групише финансијске инструменте у скупине које одговарају природи података које треба обелоданити, узимајући у обзир питања као што су карактеристике инструмента, било да су признати или непризнати и, уколико су признати, примењују основу одмеравања. Уопште, групе се одређују на основу разграничавања ставки књижених на основу набавне вредности и ставки књижених на основу фер вредности. Када се износи, који су обелодањени у напоменама или додатним табелама, односе на призната средства и обавезе, обезбеђено је довољно података који обезбеђују усаглашавање са релевантним линијским ставкама из извештаја о финансијском стању. Када је ентитет учесник финансијског инструмента који није обухваћен овим стандардом, као што су обавезе из пензионих планова или уговори о осигурању, ови инструменти чине групу или групе финансијских средстава или финансијских обавеза, који се обелодањују засебно од оних које обрађује овај стандард.

Рокови, услови и рачуноводствене политике

54. За сваку групу финансијских средстава, финансијских обавеза и инструмента капитала, и признатих и непризнатих, ентитет обелодањује:

- (а) податке о обиму и природи финансијских инструмента, укључујући значајне рокове и услове који могу утицати на износ, рок и извесност будућих новчаних токова; и**
- (б) усвојене рачуноводствене политике и методе, укључујући критеријуме за признавање и примењену основу одмеравања.**

55. Уговорни рокови и услови финансијског инструмента важан су чинилац који утиче на износ, рок и извесност будућих наплата и исплата готовине од стране учесника у инструменту. Када су признати и непризнати инструменти значајни, било појединачно у групи, у односу на актуелни финансијски положај ентитета или његове будуће пословне резултате, обелодањују се њихови рокови и услови. Ако ниједан инструмент није појединачно значајан за будуће новчане токове одређеног ентитета, основне карактеристике инструмента описују се према одговарајућим групама сличних инструмента.

56. Када финансијски инструменти, које држи или емитује неки ентитет, било појединачно било у групи, стварају потенцијално значајну изложеност ризицима описаним у параграфу 79, рокови и услови који могу оправдати обелодањивање укључују:

- (а) главницу, исказани, номинални или други сличан износ који, за неке дериватне инструменте, као што су свопови каматних стопа, може бити износ (који се назива хипотетички износ) на коме се

заснивају будућа плаћања;

(б) датум доспећа, истека рока или рока извршења;

(ц) опције раног измирења које држи било која страна повезана са инструментом, укључујући период у коме, или датум на који, те опције могу да буду искоришћене и цену извршења или распон цена;

(д) опције које држи било која страна повезана са инструментом да конвертује тај инструмент у други, или да га замени за други инструмент или неко друго средство или обавезу, укључујући период у коме, или датум на који, те опције могу да буду искоришћене и проценат конверзије и размене;

(е) износ и рок будућих планираних наплата и исплата готовине главног износа инструмента, укључујући отплате на рате и било какав захтев везан за фонд издвојених средстава за отплату дугова или сличне захтеве;

(ф) исказану стопу или износ камате, дивиденде или других периодичних повраћаја од главнице и рок плаћања;

(г) колатерал који ентитет држи у смислу финансијског средства, или која ставља у залог у смислу финансијске обавезе;

(х) у случају инструмента за који су новчани токови исказани у валути која није извештајна валута ентитета, валуту у којој се захтева да буду извршене наплате и исплате;

(и) у случају инструмента који садржи право размене, информације описане од а) до х) за инструмент који ће бити стечен у размени; и

(ј) било који услов инструмента или повезаног споразума који би, ако се прекрши, значајно изменио друге услове (на пример, максимални коефицијент дуга према нето имовини/капиталу у уговору о емитовању обвезница који би, ако се прекрши, проузроковао да пуни износ главнице обвезнице доспе за тренутну наплату).

57. Када се презентација финансијског инструмента у извештају о финансијском стању разликује од правног облика инструмента, пожељно је да ентитет објасни у напоменама уз финансијске извештаје природу тог инструмента.

58. Корисност информација о обиму и природи финансијских инструмената повећава се ако оне приказују односе између појединачних инструмената који могу утицати на износ, временски распоред или извесност будућих новчаних токова ентитета. На пример, важно је да се обелодане односи заштите од ризика који могу постојати када, на пример, главни орган за одобравање позајмица поседује улагање у акције за које је купио продајну опцију. Слично томе, важно је обелоданити односе између компонената "синтетичких инструмената" као што је дуг са фиксном стопом, настао путем позајмице уз варијабилну стопу и путем закључивања свопа по варијабилној или фиксној каматној стопи. У сваком случају, ентитет приказује појединачна финансијска средства и финансијске обавезе у свом извештају о финансијском стању према њиховој природи, било засебно или у категорији финансијских средстава или финансијских обавеза којој припадају. У којој мери се променила изложеност ризику под утицајем односа међу средствима и обавезама, јасно је корисницима финансијских извештаја из података сличних онима из параграфа 56 али у неким околностима нужно је додатно обелодањивање.

59. У складу са МРС-ЈС 1, ентитет јасно и сажето обелодањује све значајне рачуноводствене политике, укључујући и опште усвојене принципе и метод по ком су примењени ти принципи на значајне трансакције и околности које настају у пословању ентитета. У случају финансијских инструмената, такво обелодањивање укључује:

(а) критеријуме примењене при одређивању када признати финансијско средство или финансијску обавезу у извештају о финансијском стању а када престати са признавањем;

(б) основу одмеравања примењену на финансијска средства и финансијске обавезе, како при почетном признавању, тако и касније; и

(ц) основу по којој се признају и одмеравају приход и расход, који проистичу из финансијских средстава и финансијских обавеза.

60. Врсте трансакција за које може бити неопходно обелоданити релевантне рачуноводствене политике укључују:

(а) преносе финансијских средстава када постоји стално учешће у средствима, или повезаност преносиоца са средствима, као што је секјуритизација финансијских средстава, споразуми о поновном откупу или обрнут уговор о поновном откупу;

(б) преносе финансијских средстава у депозит ради испуњавања обавеза у тренутку доспећа а без

обавезе преносиоца да изврши измирење у тренутку преноса, као што је постојање резерве за поништење дуга у потпуности;

(ц) стицање или емитовање засебних финансијских инструмената као дела низа трансакција намењених да обједине утицај стицања или емитовања једног инструмента;

(д) стицање или емитовање финансијских инструмената као инструмената заштите од изложености ризицима, као што је своп каматне стопе за заштиту обавезе финансијског лизинга; и

(е) стицање или емитовање монетарних финансијских инструмената који имају исказану каматну стопу која се разликује од преовлађујуће тржишне стопе на датум емитовања, као што је емитовање обвезница од стране главног органа за одобравање позајмица са попустом (видети Илустративне примере, параграф IE 26).

61. Да би се адекватни подаци пружили корисницима финансијских извештаја за разумевање основе по којој су одмерена финансијска средства и финансијске обавезе, обелодањивања рачуноводствених политика указују не само на то да ли је на одређену категорију средстава или обавеза примењена основа по набавној вредности, основа по фер вредности или нека друга основа одмеравања, већ и на метод за примењивање те основе. На пример, за финансијске инструменте који су књижени на основу набавне вредности, може се захтевати од ентитета да обелодани начин рачуноводственог обухватања:

(а) трошкова стицања или емитовања;

(б) премија и попушта за монетарна финансијска средства и финансијске обавезе;

(ц) промена процењеног износа одредивих будућих новчаних токова повезаних са монетарним финансијским инструментом као што је обвезница индексирана по основу цене робе;

(д) промена околности које доводе до значајне неизвесности правовремене наплате свих уговорних износа доспелих по основу монетарних финансијских средстава;

(е) смањења фер вредности финансијских средстава испод њихове књиговодствене вредности; и

(ф) реструктурираних финансијских обавеза.

За финансијска средства и финансијске обавезе књижене по фер вредности, ентитет назначавача да ли су књиговодствене вредности одређене помоћу котираних тржишних цена, независних процена, из анализа есконтованих новачних токова или другог прикладног метода, и обелодањује све значајне претпоставке које су приликом примене тих метода узете у обзир (видети Илустративне примере, параграф IE27).

62. Ентитет обелодањује у извештају о финансијској успешности основу извештавања о реализованим и нереализованим добитцима и губицима, каматама и другим ставкама прихода и расхода повезаних са финансијским средствима и финансијским обавезама. Ово обелодањивање укључује информације о основи у складу са којом су признати приход и расход који настају из финансијских инструмената који се држе ради заштите од ризика. Када ентитет презентује ставке прихода и расхода на нето основи чак иако одговарајућа финансијска средства и финансијске обавезе нису пребијени у извештају о финансијској успешности, разлог за ту презентацију се обелодањује, ако је његов утицај значајан.

Ризик каматне стопе

63. **За сваку категорију финансијских средстава и финансијских обавеза, и признатих и непризнатих, ентитет обелодањује информације о својој изложености каматном ризику, укључујући:**

(а) **уговорне датуме поновног утврђивања цене или датуме доспећа, без обзира на то који од тих датума су ранији; и**

(б) **ефективну каматну стопу, ако је примерена.**

64. Ентитет даје информације у вези са његовом изложеношћу утицају будућих промена преовлађујућег нивоа каматних стопа. Промене тржишних каматних стопа имају директан утицај на уговором одређене новчане токове повезане са неким финансијским средствима и финансијским обавезама (ризик новчаног тока) и на фер вредност осталих (ценовни ризик).

65. Информације о датумима доспећа, или датумима поновног одређивања цена када им претходе, указују на дужину временског периода у ком су каматне стопе фиксне, а информације о ефективним каматним стопама указују на ниво у ком су одређене. Обелодањивање ових информација даје корисницима финансијских извештаја основу за процењивање ценовног

- ризика по основу камате, а којем је ентитет изложен, и у вези са тим процењивање могућег добитка или губитка. За инструменте чија цена се поново утврђује према тржишним каматним стопама пре доспећа, обелодањивање периода до следећег одређивања цена важније је од обелодањивања времена доспећа.
66. У додатним информацијама о уговорним датумима поновног одређивања цена и датумима доспећа, ентитет може изабрати да обелодани информације о очекиваним датумима поновног одређивања цена или датумима доспећа када се ти датуми значајно разликују од уговорних датума. Таква информација може нарочито бити релевантна када је, на пример, ентитет у стању да предвиди, са разумном поузданошћу, износ фиксне камате на хипотекарне зајмове који ће бити исплаћени пре рока доспећа, па ентитет користи те датуме као основу за управљање ризиком изложености камате. Додатна информација укључује обелодањивање чињенице да је она заснована на очекивањима руководства будућих догађаја и објашњава претпоставке о датумима поновног одређивања цена и датумима доспећа, и како се те претпоставке разликују од уговорних датума.
67. Ентитет указује на то која финансијска средства и које финансијске обавезе су:
- (а) изложени ценовном ризику, као што су монетарна финансијска средства и финансијске обавезе са фиксном каматном стопом;
- (б) изложени ризику новчаног тока по каматној стопи, као што су монетарна финансијска средства и финансијске обавезе са варијабилном каматном стопом, која се поново утврђује према променама тржишних стопа; и
- (ц) нису изложени каматном ризику, као што су нека улагања у власничке хартије од вредности.
68. Ефективна каматна стопа (ефективни принос) новчаног финансијског инструмента је стопа која, када се користи у обрачуну садашње вредности, представља књиговодствену вредност датог инструмента. У обрачуну садашње вредности примењује се каматна стопа на ток будућих уплата или исплата готовине од датума извештавања до датума следећег одређивања цене (датума доспећа), као и на очекивану књиговодствену вредност (износ главнице) на тај датум. Ова стопа је историјска стопа за инструмент са фиксном стопом, који је књижен по амортизованој вредности и текућа тржишна стопа за инструмент са варијабилном стопом или инструмент књижен по фер вредности. Ефективна каматна стопа се понекад одређује роком одређеног нивоа приноса до доспећа или до следећег датума промене цена, и представља интерну стопу повраћаја тог инструмента за тај период.
69. Захтев из параграфа 63(б) примењује се на обвезнице, менице и сличне монетарне финансијске инструменте који обухватају будуће исплате које представљају приход за власника, а трошак за емитента, одражавајући временску вредност новца. Захтев се не примењује на финансијске инструменте као што су немонетарни и дериватни инструменти који не носе одредиву ефективну каматну стопу. На пример, док су инструменти, као што су деривати каматних стопа, укључујући свопове, уговоре са форвард стопом и опције, изложени ценовном ризику или ризику новчаног тока од промена тржишних каматних стопа, обелодањивање ефективне каматне стопе није релевантно. Међутим, приликом пружања информација о ефективној каматној стопи, ентитет обелодањује утицај који на његову изложеност каматном ризику имају трансакције заштите од ризика или “конверзије”, као што су каматни свопови.
70. Ентитет може да задржи изложеност каматним ризицима, повезаним са финансијским средствима, која су искључена из његовог извештаја о финансијском стању услед трансакције као што је секјуритизација. Слично томе, ентитет може да постане изложен каматним ризицима услед трансакције у којој ниједно финансијско средство ни финансијска обавеза нису признати у извештају о финансијском стању, као што су обавеза да се другоме дају на зајам новчана средства по фиксној каматној стопи, или зајмови које треба дати првобитним произвођачима током периода суше или као помоћ услед несреће. У таквим околностима, ентитет обелодањује информације које ће омогућити корисницима финансијских извештаја да разумеју природу и обим његове изложености ризику. У случају секјуритизације или сличног преноса финансијских средстава, ове информације обично укључују природу пренетих средстава, њихову исказану главницу, каматну стопу и рок доспећа, и услове трансакције која узрокује задржавање

изложености каматном ризику. У случају обавезе да се новчана средства дају на зајам, обелодањивање обично укључује исказану главницу, каматну стопу и рок доспећа износа који треба да се позајми, и значајне услове трансакције која узрокује изложеност ризику.

71. Природа пословања ентитета и обим његовог пословања финансијским инструментима одређују да ли се информација о каматном ризику презентује у наративном облику, у табелама, или њиховом комбинацијом. Када ентитет има већи број финансијских инструмената који су изложени ценовним ризицима по основу камата или ризицима новчаних токова, може да усвоји један или више следећих приступа за презентовање информација:

(а) књиговодствене вредности финансијских инструмената изложене ценовном ризику по основу камате могу да буду презентоване у облику табела, груписане према уговореним датумима доспећа и датуму поновног утврђивања цене:

(i) у оквиру једне године од датума извештавања;

(ii) више од једне године а мање од пет година након датума извештавања; и

(iii) пет или више година од датума извештавања;

(б) Када на успешност ентитета значајно утиче ниво његове изложености ценовном ризику по основу камате или промене такве изложености, пожељне су детаљније информације. Ентитет као што је главни орган за одобравање позајмица (централна банка) може да обелодани, на пример, засебне групе књиговодствених вредности финансијских инструмената уговорених до доспећа или чија ће цена бити поново утврђена:

(i) у оквиру једног месеца од датума извештавања;

(ii) више од једног а мање од три месеца након датума извештавања; и

(iii) више од три месеца и мање од дванаест месеци од датума извештавања;

(ц) Слично томе, ентитет може указати на своју изложеност ризику новчаног тока по основу камате помоћу табеле која показује укупну књиговодствену вредност групе финансијских средстава и финансијских обавеза са варијабилном стопом, који доспевају у различитим будућим временским периодима;

(д) Информације о каматној стопи могу се обелоданити за појединачне финансијске инструменте или као просечна пондерисана каматна стопа или се може дати распон стопа за сваку категорију финансијских инструмената. Ентитет групише инструменте означене у различитим валутама, или који имају суштински различите кредитне ризике, у засебне категорије где ти фактори доводе до инструмената који имају суштински различите ефективне каматне стопе.

72. У неким околностима, ентитет може бити у стању да пружи корисне информације о својој изложености каматним ризицима, приказујући утицај хипотетичке промене преовлађујућег нивоа тржишних каматних стопа на фер вредност својих финансијских инструмената, будућих зарада и новчаних токова. Такве информације о осетљивости каматне стопе могу да буду засноване на претпостављеној промени тржишних каматних стопа од 1%, која настаје на датум извештавања. Ефекти промене каматних стопа укључују промене прихода и расхода од камате који се односе на финансијске инструменте са варијабилном стопом и на добитке или губитке који проистичу из промена фер вредности инструмената са фиксном стопом. Приказана осетљивост каматне стопе може бити ограничена на непосредни утицај промене каматне стопе на каматносно финансијске инструменте који су на располагању на датум извештавања, пошто се посредан утицај промене каматних стопа на финансијском тржишту на појединачне ентитете обично не може поуздано предвидети. Приликом обелодањивања информација о осетљивости каматне стопе, ентитет указује на основ по ком је припремио те информације, укључујући све значајне претпоставке.

Кредитни ризик

73. **За сваку категорију финансијских средстава и финансијских обавеза, и признатих и непризнатих, ентитет обелодањује информације о својој изложености кредитном ризику, укључујући:**

(е) **износ који на најбољи начин представља његову максималну изложеност кредитном ризику на датум извештавања, не узимајући у обзир фер вредност било ког колатерала у случају да друге стране не испуне своје обавезе по основу финансијских инструмената; и**

(ф) **значајне концентрације кредитног ризика.**

74. Ентитет пружа информације које се односе на кредитни ризик да би корисницима финансијских извештаја омогућио да процене у којој мери се може смањити износ будућих

готовинских прилива из расположивих финансијских средстава на датум извештавања због пропуста других саговорача да испуне своје обавезе. Такви пропусти узрокују настанак финансијског губитка који се признаје у извештају о финансијској успешности ентитета. Параграф 73 не захтева од ентитета да обелодани процену могућих губитака који ће настати у будућности.

75. Циљеви обелодањивања износа изложених кредитном ризику, без обзира на потенцијално надокнађивање од реализације колатерала ("највећа изложеност ентитета кредитном ризику") су следећи:

(г) пружање корисницима финансијских извештаја доследне процене износа који је изложен кредитном ризику и за призната и за непризната финансијска средства; и

(х) узимање у обзир могућности да се највећа изложеност губитку може разликовати од књиговодствене вредности признатог финансијског средства или фер вредности непризнатог финансијског средства, који се иначе обелодањују у финансијским извештајима.

76. У случају признатих финансијских средстава изложених кредитном ризику, књиговодствена вредност средстава у извештају о финансијском стању, без резервисања за губитак, обично представља износ који је изложен кредитном ризику. На пример, у случају каматног свопа књиженог по фер вредности, највећа изложеност губитку на датум извештавања обично је књиговодствена вредност, пошто она представља трошак, по текућим тржишним стопама, замене свопа у случају непридржавања уговора. У тим околностима, није неопходно додатно обелодањивање, осим оног које је дато у извештају о финансијском стању. С друге стране, као што је илустровано примерима у параграфима 77 и 78, највећи потенцијални губитак ентитета из неких признатих финансијских средстава може се знатно разликовати од књиговодствене вредности и од других обелодањених износа, као што је њихова фер вредност или износ главнице. У таквим околностима, потребно је додатно обелодањивање да би се испунили захтеви из параграфа 73(а).

77. Финансијско средство које подлеже законски применљивом праву пребијања финансијском обавезом не презентује се у извештају о финансијском стању, у износу без обавезе, осим уколико се намерава да се измирење изврши на нето основи или истовремено. Ипак, ентитет обелодањује постојање законског права на пребијање приликом пружања информација у складу са параграфом 73. На пример, када ентитету доспева примање приноса од реализације финансијског средства пре измирења финансијске обавезе у једнаком или већем износу на основу кога ентитет има законско право на пребијање, ентитет има могућност да оствари то право пребијања да би избегао губитак у случају неиспуњавања уговора саговорне стране. Међутим, ако ентитет одговори, или је вероватно да ће одговорити, на то неиспуњење продужавањем рока финансијског средства, могла би постојати изложеност ризику ако су измењени рокови такви да је очекивана наплата прихода одложена након датума на који се захтева да обавеза буде измирена. Да би обавестио кориснике финансијских извештаја о смањењу степена изложености кредитном ризику на одређени датум, ентитет обелодањује постојање и утицај права на пребијање када се очекује да ће финансијско средство бити наплаћено у складу са роковима. Када финансијска обавеза, за коју постоји право пребијања, доспева за измирење пре финансијског средства, ентитет је изложен кредитном ризику у пуној књиговодственој вредности тог средства, ако уговорна страна не испуни услове уговора пошто је обавеза измирена.

78. Ентитет може да закључи један или више споразума о укупном поравнању, који служе да ублаже његову изложеност кредитном ризику, а не испуњавају критеријуме за пребијање. Када споразум о укупном поравнању значајно умањује кредитни ризик повезан са финансијским средствима која нису пребијена финансијским обавезама исте уговорне стране, ентитет пружа додатне информације у вези са ефектом тог споразума. Таква обелодањивања указују на то:

(а) да се кредитни ризик, повезан са финансијским средствима која су предмет споразума о укупном поравнању, елиминише само у мери у којој ће финансијске обавезе, које доспевају за исту саговорачку страну, бити измирене пошто се средства реализују; и

(б) да се степен, до ког је општа изложеност ентитета кредитном ризику смањена путем споразума о укупном поравнању, може суштински променити у кратком року после датума извештавања, јер на ту изложеност утиче свака трансакција засебно, која је предмет тог споразума.

Такође је препоручљиво да ентитет обелодани услове својих споразума о укупном поравнању, који одређују степен смањења његовог кредитног ризика.

79. Када не постоји кредитни ризик повезан са непризнатим финансијским средством или је највећа изложеност једнака главници, исказаном, номиналном или другом сличном уговорном износу инструмента који се обелодањује у складу са параграфом 54, или фер вредности обелодањеној у складу са параграфом 84, не захтевају се никаква додатна обелодањивања да би се испунили захтеви из параграфа 73(а). Међутим, код неких непризнатих финансијских средстава, највећи могући губитак који би био признат због неиспуњења обавеза друге стране основним инструментом, може се битно разликовати од износа обелодањених у складу са параграфима 54 и 84. На пример, ентитет може имати право да ублажи губитак који би иначе сносио, пребијањем непризнатог финансијског средства непризнатом финансијском обавезом. У таквим околностима, параграф 73(а) захтева додатно обелодањивање, осим оног које је извршено у складу са параграфима 54 и 84.

80. Гарантовање испуњења обавезе друге стране излаже гаранта кредитном ризику који ће бити узет у обзир приликом обелодањивања која се захтевају параграфом 73. Ова ситуација може настати услед, на пример, трансакције секјуритизације у којој је ентитет и даље изложен кредитном ризику повезаном са финансијским средствима искљученим из извештаја о финансијском стању. Уколико је ентитет обавезан, према одредбама о одштети из те трансакције, да надокнади купцу средстава за кредитне губитке, ентитет обелодањује природу средстава искључених из свог извештаја о финансијском стању, износ и временски распоред будућих новчаних токова који према уговору доспевају на основу средстава, рокове обавезе о плаћању одштете и максимални губитак који би могао да настане по основу те обавезе. Слично томе, када локалне самоуправе гарантују за обавезе добављача јавне инфраструктуре из приватног сектора, требало би обелоданити највећи могући губитак који би могао да настане по основу те обавезе у случају неиспуњења обавезе од стране добављача.

81. Концентрације кредитног ризика обелодањују се када нису видљиве из других обелодањивања природе и финансијског положаја ентитета и када доводе до значајне изложености губитку у случају да друге стране не испуне обавезе. Утврђивање значајних концентрација питање је просуђивања руководства, уз узимање у обзир околности ентитета и његових дужника.

82. Концентрације кредитног ризика могу настати због изложености једном дужнику или групама дужника који имају слична обележја, услед које се очекује да ће на њихову могућност да испуне своје обавезе утицати сличне промене економских или других чинилаца. Обележја која могу проузроковати концентровање ризика укључују природу активности које су предузели дужници, као што је привредна грана у којој послују и ниво кредитне способности групе зајмопримаца. На пример, рудник угља у власништву државе ће обично имати трговинске рачуне потраживања од купаца на основу продаје својих производа, при чему на ризик неплаћања утичу економске промене у привредној грани за производњу електричне енергије (електроенергетској привреди). Банка која обично даје зајмове на међународном нивоу може дати значајан износ кредита мање развијеним земљама, а на могућност банке да наплати те кредите могу неповољно утицати локални економски односи.

83. Обелодањивање концентрација кредитног ризика садржи опис заједничких одлика које одређују сваку концентрацију појединачно и износ максималне изложености кредитном ризику, који је повезан са свим признатим и непризнатим финансијским средствима која деле ту одлику.

Фер вредност

84. **За сваку групу финансијских средстава и обавеза, и признатих и непризнатих, ентитет обелодањује информације о фер вредности. Када због ограниченог времена или трошкова није могуће одредити довољно поуздано фер вредност финансијског средства или финансијске обавезе, та чињеница се обелодањује заједно са информацијама о главним одликама основног финансијског инструмента, које су у складу са његовом фер вредношћу.**

85. Информације о фер вредности у многоме се користе за пословне сврхе приликом одређивања општег финансијског положаја ентитета и приликом доношења одлука о појединачним финансијским инструментима. Оне су такође меродавне за многе одлуке које доносе корисници

финансијских извештаја због тога што у многим ситуацијама одражавају процену финансијских тржишта с обзиром на садашње вредности очекиваних будућих новчаних токова који се односе на инструмент. Информације о фер вредности допуштају поређење финансијских инструмената који имају суштински исте економске одлике, без обзира на њихову сврху и када и од кога су емитовани или купљени. Фер вредност обезбеђује неутралну основу за процењивање рада руководства, указивањем на последице његових одлука да се купе, продају или задрже финансијска средства и на настанак, задржавање или измирење финансијских обавеза. Када ентитет не књижи неко финансијско средство или финансијску обавезу у свом извештају о финансијском стању по фер вредности, он пружа информације о фер вредности путем додатних обелодањивања.

86. Фер вредност финансијског средства или финансијске обавезе може да се одреди помоћу једног од неколико општеприхваћених метода. Обелодањивање информација о фер вредности укључује обелодањивање усвојеног метода и свих значајних претпоставки њене примене.
87. У основи дефиниције фер вредности налази се претпоставка да ће ентитет стално пословати без икакве намере или потребе за ликвидацијом, значајним смањењем обима пословања или за предузимањем трансакције под неповољним условима. Стога фер вредност није износ који би ентитет примио или платио на основу принудне трансакције, невољне ликвидације или нужне продаје. Међутим, ентитет узима у обзир своје тренутне околности приликом одређивања фер вредности својих финансијских средстава и финансијских обавеза. На пример, фер вредност финансијског средства које је ентитет одлучио да прода за готовину у блиској будућности, одређује се на основу износа који ентитет очекује да ће примити од такве продаје. На износ готовине, који треба да се оствари скорашњом продајом, утицаће чиниоци као што су тренутна ликвидност и величина тржишта за такво средство.
88. Када се финансијским инструментом тргује на активном и ликвидном тржишту, његова котирана тржишна цена представља најбољи доказ фер вредности. Одговарајућа котирана тржишна цена средства које се држи или обавезе која треба да се емитује обично је тренутна цена надметања, а средства које треба да се стекне или постојеће обавезе – тренутна цена понуде или цена коју тражи продавац. Када тренутне цене надметања и понуде нису доступне, тренутна фер вредност се може утврдити на основу цене у последњој трансакцији, под условом да није дошло до значајних промена економских околности између датума трансакције и датума извештавања. Када су код ентитета усаглашене позиције средстава и обавеза, у њему могу да се употребе одговарајуће просечне тржишне цене као основа за утврђивање фер вредности.
89. Када активности на тржишту нису учестале, тржиште није довољно развијено (на пример, нека “неслужбена” тржишта) или се тргује релативно малим количинама у односу на број трговинских јединица инструмента који треба да се процене, котиране тржишне цене не морају указивати на фер вредност датог инструмента. У тим околностима, као и када котирана тржишна цена није расположива, могу се користити технике процене у одређивању фер вредности са довољном поузданошћу, ради испуњења захтева из овог стандарда. Технике које су се већ потврдиле на финансијским тржиштима укључују позивање на тренутну тржишну вредност неког другог инструмента који је у суштини исти, анализу дисконтованог новчаног тока и моделе одређивања цена опција. Приликом примењивања анализе дисконтованог новчаног тока, ентитет употребљава есконтну стопу једнаку преовлађујућој тржишној каматној стопи за финансијске инструменте који имају суштински исте услове и одлике, укључујући кредитну способност дужника, преостали период током ког је утврђена уговорна каматна стопа, преостали период отплате главнице и валуту у којој ће се извршити плаћања.
90. Фер вредност финансијског средства или финансијске обавезе ентитета, било да је одређена на основу тржишне вредности или другачије, одређује се без одузимања трошкова који би настали за размену или измирење основног финансијског инструмента. Трошкови могу бити релативно безначајни за инструменте којима се тргује на организованим, ликвидним тржиштима али могу бити значајни за друге инструменте. Трошкови трансакције могу укључивати порезе и таксе, накнаде и провизије које се плаћају посредницима, саветницима, брокерима или накупцима,

као и наплате од стране контролних органа или берзи хартија од вредности.

91. Када се инструментом не тргује на организованом финансијском тржишту, ентитету можда неће одговарати да утврди и обелодани само један износ, који представља процењену фер вредности. Уместо тога, могло би да буде корисније да се обелодани распон износа у оквиру којих се оправдано сматра да се налази фер вредност финансијског инструмента.
92. Када се изостави обелодањивање података о фер вредности, због тога што није могуће одредити фер вредност довољно поуздано, дају се информације са циљем помагања корисницима финансијских извештаја у доношењу сопствених процена величине могућих разлика између књиговодствене вредности финансијских средстава и финансијских обавеза и њихове фер вредности. Поред објашњења разлога за изостављање и главних одлика финансијских инструмената које се односе на њихову фер вредност, пружају се информације о тржишту за те инструменте. У неким случајевима, рокови и услови инструмената обелодањених у складу са параграфом 54 могу пружити довољно података о одликама инструмента. Када постоји разумна основа да се то учини, руководство може да наведе своје мишљење о односу између фер вредности и књиговодствене вредности финансијских средстава и финансијских обавеза чију фер вредност не може да одреди.
93. Књиговодствену вредност историјског трошка потраживања и дуговања, који је предмет уобичајених трговинских кредитних услова, обично је приближна фер вредности. Слично томе, фер вредност обавезе по основу депозита без одређеног рока доспећа јесте износ наплатив на захтев на датум извештавања.
94. Информације о фер вредности које се односе на групе финансијских средстава или финансијских обавеза, књижених у извештају о финансијском стању по вредности која није фер вредност, обезбеђују се на начин који омогућава поређење књиговодствене вредности и фер вредности. Сходно томе, фер вредности признатих финансијских средстава и финансијских обавеза сврставају се у групе и пребијају само у мери у којој се пребијају њихове повезане књиговодствене вредности. Фер вредности непризнатих финансијских средстава и финансијских обавеза презентују се у категорији или категоријама засебним од признатих ставки и пребијају се само у мери у којој испуњавају критеријуме пребијања за призната финансијска средства и финансијске обавезе.

Финансијска средства књижена по износу изнад фер вредности

95. Када ентитет књижи једно или више финансијских средстава по износу изнад њихове фер вредности, ентитет обелодањује:

- (а) књиговодствену вредност и фер вредност било појединачних средстава било одговарајућих скупина тих појединачних средстава; и**
(б) разлоге због којих није смањена књиговодствена вредност, укључујући природу доказа који пружају основу за увереност руководства да ће књиговодствена вредност бити надокнађена.

96. Руководство извршава процену приликом одређивања износа за који очекује да ће бити надокнађен финансијским средством и у вези с тим да ли се отписује књиговодствена вредност средстава, ако је виша од фер вредности. Информације које се захтевају у параграфу 95 дају корисницима финансијских извештаја основ за разумевање такве процене руководства и за процењивање могућности да се у будућности околности могу променити и довести до смањења књиговодствене вредности средстава. Када је прикладно, подаци које захтева параграф 95(а) групишу се на начин који одражава разлоге због којих руководство није смањило књиговодствену вредност.
97. Рачуноводствене политике ентитета које се односе на признавање снижења вредности финансијских средстава, обелодањене у складу са параграфом 54, помажу у објашњавању разлога због којих се појединачно финансијско средство књижи по износу већем од фер вредности. Поред тога, ентитет наводи посебне разлоге и доказе за средство који руководству омогућавају да закључи да ће књиговодствена вредност средстава бити надокнађена. На пример, фер вредност зајма са фиксном стопом који се намерава држати до доспећа, може се снизити и бити нижа од његове књиговодствене вредности услед повећања каматних стопа. У таквим околностима, зајмодавац можда неће умањити књиговодствену вредност јер не постоји доказ који би навео на закључак да зајмопримац вероватно неће исплатити зајам.

Заштите од ризика предвиђених будућих трансакција

98. Када је ентитет рачуноводствено обухватио финансијски инструмент као заштиту од ризика повезаних са предвиђеним будућим трансакцијама, тада обелодањује:

- (а)** опис предвиђених трансакција, укључујући временски период до ког се очекује да ће настати;
- (б)** опис инструмената заштите од ризика; и
- (ц)** износ сваког одложеног или непризнатог добитка или губитка и очекивани временски распоред признавања као прихода или расхода.

99. Рачуноводствене политике ентитета указују на околности у којима се финансијски инструмент рачуноводствено обухвата као инструмент заштите и природу посебног поступка признавања и одмеравања који је примењен на тај инструмент. Информације које захтева параграф 98 омогућавају корисницима финансијских извештаја неког ентитета да разумеју природу и значај заштите неке предвиђене будуће трансакције. Те информације могу бити дате збирно када заштићена позиција обухвата неколико предвиђених трансакција или је заштићена путем неколико финансијских инструмената.

100. Износ обелодањен у складу са параграфом 98(ц) укључује све приспеле добитке и губитке на финансијским инструментима који су назначени као заштите предвиђених будућих трансакција, без обзира на то да ли су ти добици и губици признати у финансијским извештајима. Укупан добитак или губитак може да буде нереализован, али евидентиран у извештају о финансијском стању ентитета, услед књижења инструмента за заштиту по фер вредности, може да буде непризнат ако се инструмент за заштиту књижи на основу набавне вредности, или може да буде реализован уколико је инструмент за заштиту био продат или измирен. У сваком случају, међутим, доспели добитак или губитак од инструмента заштите није био признат у извештају о финансијској успешности ентитета током довршавања заштићене трансакције.

Остала обелодањивања

101. Подстичу се додатна обелодањивања када је вероватно да ће код корисника финансијских извештаја повећати разумевање финансијских инструмената. Може бити пожељно да се такве информације обелодане као:

- (а)** укупан износ промене фер вредности финансијских средстава и финансијских обавеза признатих као приход или расход периода;
- (б)** укупан износ одложеног или непризнатог добитка или губитка од инструмената заштите од ризика, а који се не односи на заштите предвиђених будућих трансакција; и
- (ц)** просечну збирну књиговодствену вредност финансијских средстава признатих током године и финансијских обавеза, просечан збирни износ главнице, исказани, хипотетички или други сличан износ током године непризнатих финансијских средстава и финансијских обавеза и просечна укупна збирна фер вредност током године свих финансијских средстава и финансијских обавеза, нарочито када расположиви износи на датум извештавања не представљају износе расположиве током године.

Прелазне одредбе

102. Када упоредне информације претходних периода нису доступне када се овај Међународни рачуноводствени стандард за јавни сектор први пут усваја, такве информације није потребно презентовати.

Датум ступања на снагу

103. Ентитет примењује овај стандард за годишње финансијске извештаје који се односе на периоде који почињу 1. јануара 2003. године или касније. Подстиче се ранија примена. Ако ентитет примењује овај стандард за периоде који почињу пре 1. јануара 2008. године, он обелодањује ту чињеницу.

104. Када неки ентитет усвоји обрачунску основу рачуноводства, као што дефинишу МРС–, ради финансијског извештавања, после овог датума ступања на снагу, овај стандард се примењује на годишње финансијске извештаје ентитета који се односе на периоде са почетком на дан или после датума усвајања стандарда.

Упутство за примену

Ово упутство за примену прати, али није део MPC-JC 13

Захтеви из MPC-JC 15 – Преглед

- IG1. Сви ентитети ће морати да прегледају параграфе од 1 до 8 и да размотре дефиницију финансијског инструмента и повезани коментар (параграфи 9–21) ради одређивања када је овај стандард применљив и када поседују финансијске инструменте.
- IG2. Релевантни параграфи у стандарду за ентитете који поседују *само* финансијска средства су параграфи од 48 до 101 (Обелодањивање).
- IG3. Релевантни параграфи у стандарду за ентитете који поседују *само* финансијске обавезе су параграфи 22–28 и 36–38 (Презентација), и параграфи 48–72, 84–94 и 98–101 (Обелодањивање).
- IG4. Релевантни параграфи у стандарду за ентитете који поседују *само* инструменте капитала су параграфи 22–28 и 36–38 (Презентација), и параграфи 50–62 и 98–101 (Обелодањивање).
- IG5. Када ентитети поседују и финансијска средства и финансијске обавезе, додатни релевантни параграфи су 39–47 (Презентација).
- IG6. Када ентитети поседују и финансијске обавезе и нето имовину/капитал, додатни релевантни параграфи су 29–35 (Презентација).
- IG7. Захтевају се упоредне информације за све инструменте (видети MPC-JC 1, *Презентација финансијских извештаја*, параграфи 60–63) осим, када нису доступне, током године у којој су Стандарди први пут усвојени (параграф 102).

Преглед применљивости Стандарда, захтева за презентацију и обелодањивања

Овај одељак даје преглед захтева у погледу финансијских средстава, финансијских обавеза и инструмената капитала. Следећи дијаграми идентификују кључне параграфе у овом стандарду који су истакнути црним словима.

Делокруг

- IG8. Овај стандард се примењује на ентитете јавног сектора који извештавају у складу са обрачунском основном рачуноводства. Јавна предузећа су искључена из делокруга ових MPC-JC (параграф 2), међутим, у *Предговору Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор* се препоручује да се јавна предузећа придржавају IFRS. Овај MPC-JC такође изузима врсте финансијских инструмената утврђене у параграфу 4 овог стандарда у вези са захтевом да се треба придржавати правила обелодањивања и презентације установљених овим стандардом. Коментар ових искључених финансијских инструмената може се наћи у параграфима од 5 до 8.

Презентација – емитовани финансијски инструменти

- IG9. Овај стандард утврђује захтеве за презентовањем финансијских инструмената. Финансијски инструменти могу да се класификују као финансијска средства, финансијске обавезе или инструменти капитала. Ови изрази су дефинисани у параграфу 9 овог стандарда. Додатно разматрање које објашњава овако дефинисане изразе и шта чини неки финансијски инструмент налази се у допунским параграфима 10–21. Примери финансијских инструмената које обухвата стандард укључени су у Илустративним примерима, параграфи IE3–A IE16.

Класификација

- IG10. стандард захтева да емитент финансијског инструмента разврста тај инструмент, или његове саставне делове, као финансијску обавезу или нето имовину/капитал (параграф 22). коментар у параграфима 23–28 даје корисницима упутство за разликовање природе инструмента ради обезбеђења доследности у класификацији међу корисницима. у илустративним примерима, параграфи a18–a21, дати су примери инструмената који би требало да буду разврстани као обавезе или као нето имовина/капитал.
- IG11. Вероватно ће неки ентитети јавног сектора емитовати сложене финансијске инструменте (параграф 30). Овај стандард захтева да када се емитују такви инструменти, финансијску обавезу и нето имовину/капитал треба засебно класификовати и обелоданити (параграф 29). У додатним параграфима 31–33 и Прилогу 2, параграфима A22 и A23, разматрају се различити случајеви у којима

је неопходна засебна класификација. Параграфи 34 и 35 одређују два метода путем којих би они који састављају финансијске извештаје могли да припишу књиговодствену вредност различитим деловима, а у Илустративним примерима, у параграфу А24, наведен је пример како треба приписати вредности тим елементима.

Камата, дивиденде, губици и добици

IG12. Стандард одређује када такве ставке треба да буду разврстане у приход или расход, или директно дуговање у нето имовини/капиталу (параграф 36). Детаљније упутство и коментари ових класификација налазе се у оквиру параграфа 37 и 38.

Пребијање

IG13. Стандард прописује када ентитет треба да врши пребијање финансијског средства и финансијске обавезе у извештају о финансијском стању (параграф 39). Даљи коментар обухвата објашњење разлике између пребијања инструмената и престанка са признавањем инструмента (параграф 41), разматрање о условима које је потребно испунити пре него што се допусти неко пребијање (параграф 42–45), и даје примере ситуација у којима пребијање не би било дозвољено (параграф 46 и 47). У параграфу 40 је дат пример када инструменти треба да буду пребијени, уз напомену да је у другим ситуацијама прикладна засебна презентација која је у складу са одликама датог инструмента као средства или обавезе. У Илустративним примерима, параграф IE25, напомиње се да “синтетички инструменти” са деловима финансијског средства и финансијске обавезе не би требало да се пребијају све док не испуне критеријуме за пребијање, детаљно описане у параграфу 39.

IG14. Даље разматрање које се односи на пребијање и обелодањивања која су оправдана у тим случајевима налази се у оквиру параграфа 77, 78 и 94 овог стандарда.

Обелодањивање

Политике управљања ризиком

Ентитет би требало да образложи своје циљеве и политике управљања финансијским ризиком (параграф 50).

IG15. Обиман пример обелодањивања која се према овом стандарду захтевају за финансијске инструменте дат је у Илустративним примерима, параграф IE31.

Ризик

IG16. Разматрање различитих облика ризика у вези са финансијским инструментима налази се у параграфу 49 овог стандарда. Док стандард захтева обелодањивање циљева и политика управљања ризиком (параграф 50), додатни параграфи 51–53 повезани са тим указују на то да је, осим посебног укључивања које захтева параграф 50, облик, место и ниво детаља предмет просуђивања руководства. *Рокови, услови и рачуноводствене политике*

IG17. Овај стандард захтева обелодањивање величине и природе финансијских инструмената, и примењене рачуноводствене политике и метода (параграф 54). Додатни параграфи 55–62, и Илустративни примери, у параграфима IE26 и IE27, дају упутство за врсте информација које би биле прикладне и случајеве у којима је гарантовано обелодањивање информација.

Каматни ризик

IG18. Разлози обелодањивања изложености каматном ризику, а која захтева параграф 63, и упутство за врсте информација које треба да буду обелодањене, налазе се у додатним параграфима 64–70. Упутство за презентацију ових информација приказано је у параграфима 71 и 75.

Кредитни ризик

IG19. Разлози обелодањивања информација о кредитном ризику за финансијска средства ентитета дати су у параграфима 74 и 75. Додатни параграфи 76–83 представљају примере и разматрање случајева у којима су пожељне или оправдане додатне информације о кредитном ризику.

Фер вредност

IG20. Параграф 85 објашњава зашто овај стандард захтева обелодањивање информација о фер вредности. Разматрање одређивања износа фер вредности дато је у параграфима 86–91, и у параграфу 93 овог стандарда.

IG21. Параграф 84 овог стандарда ослобађа особе одговорне за састављање извештаја овог захтева да обелодане информације о фер вредности за сваку групу финансијских средстава и финансијских обавеза када то није изводљиво у смислу времена или трошкова. Разматрање овог ослобађања, и информације које треба обелоданити, налазе се у додатном параграфу 92.

IG22. Када се категорије финансијских средстава или финансијских обавеза књиже по вредности која не представља фер вредност, у параграфу 94 напомиње се да треба пружити информације на начин који обезбеђује поређење између књиговодствене и фер вредности.

Финансијска средства књижена по износу изнад фер вредности

IG23. У неким случајевима, руководство може да одлучи да не отпише књиговодствену вредност финансијских средстава до њихове фер вредности. Параграф 95 захтева да се изврше одређена обелодањивања када се то догоди. Параграфи 96 и 97 разматрају то питање.

Хеџинг предвиђених будућих трансакција

IG24. Параграф 98 захтева да се изврше одређена обелодањивања у вези са финансијским инструментима заштите од ризика, а који се односе на предвиђену будућу трансакцију. У параграфу 99 се објашњава због чега су важна та обелодањивања. Ту се такође објашњава када се такве информације могу дати на збирној основи. Параграф 100 разјашњава врсте ставки које би биле укључене у параграф 98(ц), а које се односе на обелодањивање сваког одложеног или непризнатог добитка или губитка.

Друга обелодањивања

IG25. Стандард подстиче оне који састављају финансијске извештаје да обелодане информације за које се очекује да ће повећати разумевање корисника финансијских извештаја. Примери таквих обелодањивања укључени су у параграф 101.

Илустративни примери

Ови примери прате али нису део МРС-ЈС 15.

- IE1. У овом прилогу се објашњава и илуструје примена одређених аспеката овог стандарда на различите уобичајене финансијске инструменте. Детаљни примери су само илустративни и не представљају једину основу за примену овог стандарда у посебним околностима о којима је реч. Измена једне или две од чињеница датих као претпоставке у примерима може довести до суштински различитих закључака у вези са адекватном презентацијом или обелодањивањем одређеног финансијског инструмента. У овом прилогу се не разматра примена свих захтева овог стандарда у датим примерима. У свим случајевима преовладавају одредбе из овог стандарда.
- IE2. Овај стандард не обрађује признавање или одмеравање финансијских инструмената. Могу се претпоставити одређене праксе признавања и одмеравања ради илустрације, али се не захтевају.

Дефиниције

*Уобичајене врсте финансијских инструмената,
финансијских средстава и финансијских обавеза*

- IE3. Новац (готовина) је финансијско средство јер представља средство размене и стога је основа на којој се све трансакције одмеравају и приказују у финансијским извештајима. Готовински депозит код банке или сличне финансијске институције јесте финансијско средство јер представља уговорно право депонента да добије готовину од те институције или да изда чек или сличан инструмент на терет свог рачуна, а у корист повериоца, у плаћању финансијске обавезе.
- IE4. Уобичајени примери финансијских средстава која представљају уговорно право примања готовине у будућности, и одговарајућих финансијских обавеза које представљају уговорну обавезу исплаћивања готовине у будућности су:
- (а) потраживања од купаца и дуговања према добављачима;
 - (б) потраживања и дуговања по основу меница;
 - (ц) потраживања и дуговања по основу кредита; и
 - (д) потраживања и дуговања по основу обвезница.
- У сваком случају, уговорно право једне стране да прими готовину (или обавеза да плати) повезано је са одговарајућом обавезом друге стране да плати (или правом да прими).
- IE5. Друга врста финансијског инструмента је она у оквиру које економска корист која ће бити примљена или дата, представља финансијско средство које није готовина. На пример, дуговање по основу менице у високо котираним обвезницама даје власнику уговорно право да прими, а емитенту уговорну обавезу да плати у обвезницама, а не у готовини. Обвезнице су финансијска средства јер представљају обавезе емитента да исплати готовину. Та меница је, стога, финансијско средство власника менице, а финансијска обавеза емитента менице.
- IE6. Према МРС-ЈС 13, финансијски лизинг се обрачунава као продаја са одложеним плаћањем. Уговор о лизингу сматра се првенствено правом даваоца лизинга да прими, и обавезом корисника лизинга да измири, низ плаћања која су у суштини исто што и спојене исплате главнице и камате према споразуму од зајму (кредиту). Давалац лизинга обрачунава своје улагање у износу потраживања према уговору о лизингу, а не по самом средству које је предмет лизинга. Са друге стране, пословни лизинг се сматра првенствено недовршеним уговором који обавезује даваоца лизинга да обезбеди употребу средства у будућим периодима, у замену за накнаду која је слична накнади за услугу. Давалац лизинга и даље обрачунава само средство које је предмет лизинга, а не потраживање које ће према уговору бити наплаћено у будућности. Сходно томе, финансијски лизинг се сматра финансијским инструментом, а пословни лизинг се не сматра финансијским инструментом (осим у погледу појединачних плаћања која су тренутно доспела и платива).

Инструменти капитала

- IE7. Инструменте капитала обично не емитују ентитети јавног сектора, осим делимично приватизованих јавних предузећа. Примери инструмената капитала укључују обичне акције, одређене врсте приоритетних акција, као и варанте или опције уписа или куповине обичних акција у ентитету који их је емитовао. Обавеза ентитета да емитује сопствене инструменте капитала у замену за финансијска средства друге стране није потенцијално неповољна јер доводи до повећања нето имовине/капитала и не може да доведе до губитка за ентитет. Могућност да постојећи власници учешћа у нето имовини/капиталу у том ентитету закључе да се фер вредност њиховог учешћа смањила услед постојања те обавезе не значи да је та обавеза неповољна и за сам ентитет.
- IE8. Опција или други сличан инструмент који је стекао ентитет, а који му даје право да откупи сопствене инструменте капитала, не представља финансијско средство ентитета. Извршавањем опције, ентитет неће добити готовину нити друго финансијско средство. Извршавање опције није потенцијално повољно за ентитет јер доводи до смањења нето имовине/капитала и до одлива средстава. Свака промена нето имовине/капитала, коју евидентира ентитет од поновног стицања и поништавања сопствених инструмената капитала представља пренос (трансфер) између власника инструмената капитала који су се одрекли свог учешћа у нето имовини/капиталу и оних који и даље имају учешће у нето имовини/капиталу, а не добитак или губитак за ентитет.

Дериватни финансијски инструменти

- IE9. На почетку, дериватни финансијски инструменти дају једној страни уговорно право да размени финансијска средства са другом страном, под условима који су потенцијално повољни, или уговорну обавезу да размени финансијска средства са другом страном, под условима који су потенцијално неповољни. Неки инструменти садрже и право и обавезу размене. Пошто се услови размене одређују на почетку дериватног инструмента, ти услови могу постати повољни или неповољни, зависно од мењања цена на финансијским тржиштима.
- IE10. Продајна или куповна опција размене финансијских инструмената даје власнику право да оствари потенцијалне будуће економске користи повезане са променама фер вредности финансијског инструмента који је предмет уговора. Супротно томе, емитент опције преузима обавезу давања потенцијалних будућих економских користи или обавезу сношења потенцијалних губитака економских користи везаних за промене фер вредности основног финансијског инструмента. Уговорно право власника и обавеза емитента одговарају дефиницији финансијског средства, односно финансијске обавезе. Финансијски инструмент садржан у уговору о опцији може бити било које финансијско средство, укључујући акције и каматносносе инструменте. Опција може захтевати од емитента да емитује дужнички инструмент, а не да пренесе финансијско средство, али би инструмент на који се односи опција и даље чинио финансијско средство власника ако би опција била извршена. Право власника опције да размени средства под потенцијално повољним условима и обавеза емитента да размени средства под потенцијално неповољним условима разликују се од основних средстава која треба разменити након извршења опције. На природу права власника и обавезу емитента не утиче вероватноћа да ће се опција извршити. Опција куповине или продаје средства које није финансијско средство (као што је роба) не узрокује настанак финансијског средства или финансијске обавезе, јер не испуњава захтеве дефиниција везаних за пријем или испоруку финансијских средстава или размену финансијских инструмената.
- IE11. Други пример дериватног финансијског инструмента је форвард уговор који треба се измири за шест месеци, у ком једна страна (купац) обећава да ће исплатити 1.000.000 у готовини у замену за државне обвезнице са фиксном каматном стопом, номиналног износа од 1.000.000, а друга страна (продавац) обећава да ће испоручити државне обвезнице са фиксном каматном стопом, номиналног износа од 1.000.000, у замену за 1.000.000 у готовини. Током тих шест месеци, обе стране имају уговорно право и уговорну обавезу да размене финансијске инструменте. Уколико тржишна цена државних обвезница буде већа од 1.000.000, услови ће бити повољни за купца, а неповољни за продавца; уколико тржишна цена падне испод 1.000.000, ефекат ће бити супротан. Купац има и уговорно право (финансијско средство), слично праву по основу поседовања куповне опције, и уговорну обавезу (финансијску обавезу), сличну праву по основу емитоване продајне опције; продавац има уговорно право (финансијско средство), слично праву из поседовања продајне опције, и

уговорну обавезу (финансијску обавезу), сличну праву из емитоване куповне опције. Као код тих опција, ова уговорна права и обавезе чине финансијска средства и финансијске обавезе одвојеним и различитим од основних финансијских инструмената (обвезнице и готовина који треба да се размене). Значајна разлика између форвард уговора и уговора о опцији је у томе што у форвард уговору обе стране имају обавезу коју треба да изврше у уговорено време, док се извршавање на основу уговора о опцији остварује само када и уколико власник опције одлучи да исту изврши.

IE12. Многе друге врсте дериватних инструмената садрже право или обавезу да се изврши будућа размена, укључујући каматне и валутне свопове, гарантовану горњу каматну границу, горњи и доњи лимит, обавезе за преузете зајмове, олакшице за емитовање меница и акредитива. Каматни своп уговор може се посматрати као варијанта форвард уговора у коме се стране договоре да ће извршити низ будућих размена готовинских износа, при чему се један износ израчунава према варијабилној каматној стопи, а други према фиксној каматној стопи. Фјучерс уговори су друга варијанта форвард уговора, који се разликују углавном по томе што су ти уговори стандардизовани и што се њима тргује на берзи.

Робни уговори и финансијски инструменти везани за робу

IE13. Као што је наведено у параграфу 18 овог стандарда, уговори који обезбеђују измирење само путем пријема или испоруке физичког средства (на пример, опција, фјучерс или форвард уговор за сребро) нису финансијски инструменти. Многи робни уговори су оваквог типа. Неки су стандардизованог облика и њима се тргује на организованим тржиштима на веома сличан начин као неким дериватним финансијским инструментима. На пример, робни фјучерс уговори могу се лако купити и продати за готовину зато што су наведени за трговање на берзи и могу променити више власника. Међутим, стране које купују и продају уговоре, у ствари тргују основном робом. Могућност да се купи или прода робни уговор за готовину, лакоћа уз коју се може купити или продати и могућност преговарања о готовинском измирењу обавезе пријема или испоруке робе, не мењају основно обележје уговора на начин који ствара финансијски инструмент.

IE14. Уговор који укључује пријем или испоруку физичких средстава не узрокује настанак финансијског средства једне стране и финансијску обавезу друге стране, осим када се одговарајућа исплата одложи након преноса физичких средстава. То се дешава код куповине или продаје робе на робни кредит.

IE15. Неки уговори су везани за робу, али не укључују измирење путем физичког пријема или испоруке робе. Они одређују измирење путем готовинских исплата које се утврђују према обрасцу из уговора, а не исплатом фиксних износа. На пример, главни износ обвезнице може се обрачунати применом тржишне цене нафте која преовладава на датум доспећа обвезнице за фиксну количину нафте. Главница се индексира у односу на цену робе, али се измирује само у готовини. Такав уговор представља финансијски инструмент.

IE16. Дефиниција финансијског инструмента такође обухвата уговор који узрокује настанак нефинансијског средства или обавезе, поред финансијског средства или обавезе. Такви финансијски инструменти често дају једној страни могућност размене финансијског средства за нефинансијско средство. На пример, обвезница везана за нафту може дати власнику право да прими низ фиксних периодичних каматних уплата и фиксни износ готовине по доспећу, уз могућност да замени износ главнице за фиксну количину нафте. Пожељност извршења ове опције разликоваће се с времена на време, у зависности од фер вредности нафте у односу на коефицијент размене готовине за нафту (цена размене), а који је садржан у обвезници. Намере власника обвезнице, у вези извршења опције, не утичу на садржај саставних средстава. Финансијско средство власника и финансијска обавеза емитента чине обвезницу финансијским инструментом, без обзира на друге врсте средстава и обавеза који такође настају.

IE17. Иако овај стандард није донет ради примене на робне или друге уговоре који не испуњавају дефиницију финансијског инструмента, ентитети могу размотрити да ли је прикладно да примене на такве уговоре одговарајуће делове стандарда који се односе на обелодањивање.

Обавезе и нето имовина/капитал

IE18. Иако није уобичајено за ентитете јавног сектора да емитују инструменте капитала, у случају да су такви инструменти емитовани, емитентима је релативно лако да разврстају извесне врсте финансијских инструмената у обавезе или нето имовину/капитал. Примери инструмената капитала укључују обичне (уобичајене) акције и опције које би, ако се изврше, захтевале од емитента опције да емитује обичне акције. Обичне акције не обавезују емитента да пренесе средства на акционаре, осим када емитент формално обавља расподелу и постаје законски обавезан према акционарима да то учини. То може да се деси након објаве дивиденди или када се над ентитетом спроводи стечајни поступак и сва средства која преостану после испуњења обавеза буду на располагању акционарима.

Стални дужнички инструменти

IE19. Стални дужнички инструменти, као што су неискупиве обвезнице, дужничке хартије од вредности и менице по основу капитала, обично обезбеђују власнику уговорно право на примање исплата на основу камата, на фиксне датуме који се протежу до неодређене будућности, било без права повраћаја главнице или уз право на повраћај главнице, под условима који то чине мало вероватним или врло далеким у будућности. На пример, ентитет може емитовати финансијски инструмент којим се обавезује да ће стално вршити годишња плаћања једнака исказаној каматној стопи од 8%, примењеној на номинални или исказани износ главнице од 1.000. Претпостављајући да је тржишна каматна стопа била 8% у време када је емитован инструмент, емитент преузима уговорну обавезу да изврши низ будућних исплата камате чија је фер вредност (садашња вредност) 1.000. Власник и емитент инструмента имају финансијско средство, односно финансијску обавезу, од 1.000, и одговарајући приход и расход од камате од 80 сваке године, од тог тренутка надаље.

Приоритетне акције

IE20. Приоритетне (или преференцијалне) акције могу се емитовати са различитим правима. При класификовању приоритетне акције као обавезе или нето имовине/капитала, ентитет процењује појединачна права својствена тој акцији, да би одредио да ли су испуњене основне одлике финансијске обавезе. На пример, приоритетна акција која омогућава откуп на одређени датум или по опцији власника, испуњава дефиницију финансијске обавезе ако емитент има обавезу да пренесе финансијска средства власнику акције. Немогућност емитента да испуни обавезу откупа приоритетне акције, када се то уговором захтева од њега, било због недостатка средстава или законског ограничења, не негира саму обавезу. Опција емитента да откупи акције не задовољава дефиницију финансијске обавезе јер емитент нема садашњу обавезу да пренесе акционарима финансијска средства. Откуп акција врши се искључиво на основу слободне воље емитента. Међутим, обавеза може настати када емитент акција изврши своју опцију, обично формалним обавештавањем акционара о намери да откупи акције.

IE21. Када су приоритетне акције неоткупљиве, одређује се одговарајућа класификација тих акција по другим правима која им могу припадати. Када о расподелама приоритетних акција власницима, било кумулативних било некумулятивних, одлучује емитент, те акције су инструменти капитала.

Сложени финансијски инструменти

IE22. Параграф 29 овог стандарда примењује се само на ограничену групу сложених инструмената, да би емитенти засебно презентовали делове текућих обавеза и инструмента капитала у својим извештајима о финансијском стању. У параграфу 29 не обрађују се сложени инструменти са становишта власника.

IE23. Уобичајени облик сложеног финансијског инструмента је дужничка хартија од вредности са уграђеном опцијом конверзије, као што је обвезница која се може конвертовати у обичне акције емитента. У параграфу 29 овог стандарда захтева се од емитента таквог финансијског инструмента да засебно презентује компоненту обавезе и компоненту инструмента капитала у извештају о финансијском стању, од њиховог почетног признавања.

(а) Обавеза емитента да изврши плаћање камате и главнице по утврђеном распореду представља финансијску обавезу која постоји све док се инструмент не конвертује. На почетку, фер вредност компоненте обавезе је садашња вредност уговором одређеног низа будућних новчаних токова, дисконтованих по каматној стопи која се примењује на тржишту у то време на инструменте упоредивог кредитног статуса и који обезбеђују суштински исте новчане токове, под истим условима,

али без опције конверзије.

(б) Инструмент капитала је уграђена опција да се обавеза конвертује у нето имовину/капитал емитента. Фер вредност те опције обухвата њену временску вредност и њену унутрашњу вредност, ако постоји. Унутрашња вредност опције или другог дериватног финансијског инструмента је вишак, уколико постоји, фер вредности предметног финансијског инструмента већа од уговорне цене по којој тај предметни инструмент треба се купити, емитовати, продати или разменити. Временска вредност дериватног инструмента је повезана са дужином преосталог периода до доспећа или истека дериватног инструмента. Она одражава приход који је власник дериватног инструмента превидео због непоседовања предметног инструмента, односно трошак који власник дериватног инструмента избегава због немогућности да финансира основни инструмент, као и вредност засновану на вероватноћи да ће се унутрашња вредност дериватног инструмента повећати пре његовог доспећа или истека, због будуће варијабилности фер вредности основног инструмента. Није уобичајено за уграђену опцију у конвертибилној обвезници или сличном инструменту да при емитовању има било какву унутрашњу вредност.

IE24. Параграф 34 овог стандарда описује како се делови сложеног финансијског инструмента могу вредновати при почетном признавању. Следећи пример детаљније показује како се могу извршити таква вредновања.

Ентитет емитова 2.000 конвертибилних обвезница на почетку прве године. Обвезнице имају рок од три године и емитоване су по вредности од 1.000 по обвезници, дајући укупан принос од 2.000.000. Камата се плаћа за претходну годину, по номиналној годишњој каматној стопи од 6%. Свака обвезница је конвертибилна у 250 обичних акција, у било ком тренутку до доспећа.

Када су обвезнице емитоване, преовлађујућа тржишна каматна стопа за слично дуговање без опције конверзије је 9%. На дан емитовања, тржишна цена једне обичне акције је 3. Дивиденде очекиване у току трогодишњег периода обвезница износе до 0,14 по акцији на крају сваке године. Годишња каматна стопа, ослобођена ризика, за трогодишњи период износи 5%.

Преостало вредновање дела инструмента капитала:

IE25. Према овом приступу, прво се вреднује компонента обавезе, и разлика између приноса од емитовања обвезнице и фер вредности обавезе додељује се компоненти нето имовине/капитала. Садашња вредност компоненте обавезе израчунава се коришћењем есконтне стопе од 9%, колика је и тржишна каматна стопа за сличне обвезнице које немају право конверзије, као што је приказано.

Садашња вредност главнице – 2.000.000	1.544.367
која треба да се плати на крају треће године	
Садашња вредност камате – 120.000	303.755
која треба да се плати за претходне три године	
Укупно делова обавезе	1.848.122
Део (компонента) инструмента капитала (после одузимања)	151.878
Приноси од емитовања обвезница	2.000.000

Вредновање дела нето имовине/капитала

помоћу модела одређивања цена опција:

IE26. Модели одређивања цена опција могу се користити непосредно за одређивање фер вредности опција конверзије, пре него одузимањем, као што је приказано у претходном примеру. Моделе одређивања цена опција често користе финансијске институције за одређивање цена свакодневних трансакција. Постоји изванредан број расположивих модела, од којих је један од најпознатијих Блэцк–Сцхолес модел, и сваки има више варијанти. Следећи пример илуструје примену верзије Блэцк–Сцхолес модела за који се користе финансијске табеле које се могу наћи у финансијским уџбеницима и другим изворима. Фазе примене ове верзије модела представљене су у даљем тексту.

IE27. Овај модел најпре захтева обрачун двају износа који се користе у таблицама за вредновање опција:

(а) Стандардна девијација сразмерних промена фер вредности средства, које се налази у основи опције, помножена квадратним кореном времена до истека опције.

Овај износ се односи на потенцијално повољне (и неповољне) промене цене средства које је предмет опције, у овом случају обичне акције ентитета који емитова конвертибилне обвезнице. Варијабилност приноса на предметно средство процењује се стандардном девијацијом приноса. Што је виша стандардна девијација, то је већа фер вредност опције. У овом примеру, претпоставља се да ће стандардна девијација годишњих приноса од акција бити 30%. Рок истека права на конверзију је три

године. Стандардна девијација пропорционалних промена фер вредности акција, помножена квадратним кореном времена до истека опције је тако одређена као:

(б) Коефицијент фер вредности средства које је предмет опције у садашњој вредности извршне цене опције.

Овај износ ставља у однос садашњу вредност средства које је предмет опције и трошак који власник опције мора да плати да би добио то средство, и повезан је са унутрашњом вредношћу те опције. Што је виши овај износ, то је већа фер вредност куповне опције. У овом примеру, тржишна вредност сваке акције при емитовању обвезница јесте 3. Садашња вредност очекиваних дивиденди током рока опције одузима се од тржишне цене, пошто плаћање дивиденди умањује фер вредност акција, а тиме и фер вредност опције. Садашња вредност дивиденде од 0,14 по акцији на крају сваке године, дисконтована по безризичној стопи од 5%, износи 0,3813. Стога, садашња вредност средства које је предмет опције је:

$$3 - 0,3813 = 2,6187 \text{ по акцији}$$

Садашња вредност извршне цене је 4 по акцији, дисконтована по безризичној стопи од 5% током три године, уз претпоставку да ће се обвезнице конвертовати на дан доспећа, или 3,4554. Коефицијент је тиме одређен као:

$$2,6187 : 3,4554 = \underline{0,7579}$$

Опција конверзије обвезница је облик куповне опције. Таблица вредности куповне опције показује да, за два претходно израчуната износа (нпр. 0,5196 и 0,7579), фер вредност опције износи приближно 11,5% фер вредности предметног средства.

Вредновање опција конверзија се стога може израчунати:

$$\text{по акцији} \quad \text{акције по обвезници} \quad \text{обвезница} = \underline{144,683}$$

Фер вредност дужничке компоненте сложеног инструмента, која је претходно израчуната путем метода садашње вредности, увећана за фер вредност опције израчунате путем Black-Scholes модела одређивања цена опција, није једнака приносу од 2.000.000 од емитовања конвертибилних обвезница (нпр. 1.848.122 + 144.683 = 1.992.805). Ова мала разлика може се сразмерно поделити на фер вредности тих двеју компонената, ради добијања фер вредности обавезе од 1.854.794 и фер вредности опције од 145.206.

Пребијање финансијског средства и финансијске обавезе

IE28. Овај стандард не прописује посебан поступак за такозване "синтетичке инструменте", који представљају групе засебних финансијских инструмената који су стечени и који се држе ради опонашања одлика неког другог инструмента. На пример, дугорочно дуговање са варијабилном стопом у комбинацији са свопом каматне стопе, који обухвата примање варијабилних уплата и извршавање фиксних исплата, обједињује дугорочну обавезу и фиксну стопу. Сваки од засебних делова "синтетичког инструмента" представља уговорно право или обавезу са сопственим роковима и условима и свака се може засебно пренети или измирити. Свака компонента је изложена ризицима који се могу разликовати од ризика којима су изложене друге компоненте. У складу са тим, када је један део "синтетичког инструмента" средство, а други обавеза, они се не пребијају и не презентују у извештају ентитета о финансијском стању на нето основи, осим уколико испуњавају критеријуме за пребијање из параграфа 39 овог стандарда. То се не дешава често. Обелодањивања се врше за значајне рокове и услове сваког финансијског инструмента који чини део "синтетичког инструмента", без обзира на постојање "синтетичког инструмента", мада један ентитет може да наведе у додатку и природу односа тих делова (видети параграф 58 овог стандарда).

Обелодањивање

IE29. У параграфу 60 овог стандарда наводе се примери општих категорија чињеница које, када су важне, ентитет наводи приликом обелодањивању рачуноводствених политика. У сваком случају, ентитет треба да одабере један од два или више различитих рачуноводствених поступака. У следећој дискусији обрађени су примери из параграфа 60 и дати даљи примери околности у којима ентитет обелодањује своје рачуноводствене политике.

(а) Неки ентитет може да стекне или емитује финансијски инструмент на основу ког су обавезе сваке стране делимично или потпуно неизвршене (понекад се наводе као неизвршени или извршни уговори). Такав финансијски инструмент може обухватити будућу размену, а успех може зависити од

будућих догађаја. На пример, ни право, као ни обавеза извршавања размене према форвард уговору не доводи ни до какве трансакције у предметном финансијском инструменту, све до доспећа уговора, али право и обавеза чине финансијско средство односно финансијску обавезу. Слично томе, финансијска гаранција не захтева од гаранта да преузме сваку обавезу према власнику гарантованог дуговања, све док не дође до неиспуњења обавезе. Гаранција је, међутим, финансијска обавеза гаранта јер је то уговорна обавеза размене једног финансијског инструмента (најчешће готовине) за други (потраживање од дужника за неиспуњене обавезе) под условима који су потенцијално неповољни.

(б) Неки ентитет може да предузме трансакцију која, по облику, представља директно стицање или отуђење финансијског инструмента, али не обухвата пренос економског учешћа у њој. То се дешава код неких врста споразума о поновном откупу и обрнутом поновном откупу. Супротно томе, ентитет може да стекне или пренесе другој страни економско учешће у финансијском инструменту путем трансакције која по облику не обухвата стицање или отуђивање законског права. На пример, код позајмица без права на одштету, ентитет може да заложити потраживања као колатерал и прихвати коришћење прихода од заложених потраживања искључиво ради измирења зајма.

(ц) Ентитет може да изврши делимичан или непотпун пренос финансијског средства. На пример, у оквиру секјуритизације, ентитет стиче или преноси на другу страну неке, али не све, будуће економске користи повезане са финансијским инструментом.

(д) Од ентитета се може захтевати, или он може планирати, да повеже два или више појединачних финансијских инструмената, да би се обезбедила посебна средства за испуњавање одређених обавеза. Такви споразуми, укључују, на пример, “суштинске” депозите за случај поништења у којима се финансијска средства издвајају за измирење обавезе без средстава која је поверилац прихватио за измирење обавезе, обезбеђених финансирања без права на одштету и споразума о отплатним фондовима.

(е) Ентитет може да користи разне технике управљања ризицима да би умањио изложеност финансијским ризицима. Такве технике укључују, на пример, стратегије заштите од ризика конверзије каматне стопе са варијабилне на фиксну стопу или са фиксне на варијабилну стопу, диверзификацију ризика, обједињавање ризика, гаранције и различите врсте осигурања (укључујући споразуме о гаранцији и споразуме о “нешкодљивом поседовању”). Ове технике у начелу умањују изложеност губитку од само једног или од неколико различитих финансијских ризика повезаних са финансијским инструментом и укључују претпоставку о додатној, мада само делимичној, изложености ризику пребијања.

(ф) Ентитет може спојити два или више одвојених финансијских инструмената у “синтетички инструмент” или за друге сврхе, осим оних описаних у претходним одељцима под (д) и (е).

(г) Ентитет може да стекне или емитује финансијски инструмент у трансакцији у којој је неизван износ накнаде размењене за инструмент. Такве трансакције могу укључити неготовинску накнаду или размену неколико ставки.

(х) Ентитет може стећи или емитовати обвезницу, властиту меницу или други монетарни инструмент са исказаним износом каматне стопе која се разликује од преовлађујуће тржишне каматне стопе која се примењује на тај инструмент. Такви финансијски инструменти укључују обвезнице без купона и кредите одобрене под очигледно повољним условима, који, међутим, укључују безготовинску накнаду, на пример, кредите са ниским каматним стопама за запослене.

IE30. У параграфу 61 Стандарда наводи се неколико питања која ентитет решава приликом обелодањивања рачуноводствених политика, када су та питања значајна за примену одмеравања на основу набавне вредности. У случају неизвесности наплате износа који се могу реализовати на основу монетарног финансијског средства или смањења фер вредности финансијског средства, испод његове књиговодствене вредности због других разлога, ентитет приказује своје политике ради утврђивања:

(а) када треба смањити књиговодствену вредност тог средства;

(б) износа на који смањује књиговодствена вредност;

(ц) како треба признати сваки приход од средства; и

(д) да ли се смањење књиговодствене вредности може сторнирати у будућности, ако се промене околности.

Захтеви за за обелодањивање

IE31. Овај пример приказује економски ентитет који обухвата изван број делимично приватизованих јавних предузећа која су емитовала конвертибилне менице и приоритетне акције.

Напомена X1. Кратак преглед рачуноводствених политика (одломак)

Потраживања од купаца

Потраживања од купаца се књиже по првобитном износу фактуре, умањеном за извршену процену сумњивих потраживања, засновану на прегледу свих неизмирених износа на крају године. Сумњива потраживања се отписују чим се утврде.

Улагања

Учешћа у котираним и некотираним хартијама од вредности, осим контролираних ентитета и придружених ентитета у консолидованим финансијским извештајима, признају се по трошку прибављања, а приход се признаје у извештају о финансијској успешности када се наплати. Главни износ обвезница без купона израчунава се есконтовањем новчаног тока, повезаног са последњим откупом улагања. Попуст се амортизује током периода до доспећа. Есконтна стопа је садржана у трансакцији.

Позајмице

Зајмови и задужења се књиже у њиховим основним износима који представљају садашњу вредност будућих новчаних токова повезаних са измирењем дуговања. Камата расте током периода у коме доспева и евидентира се као део других поверилаца.

При емитовању конвертибилних меница, фер вредност компоненте обавезе, при чему се обавеза састоји из вршења будућих плаћања главнице и камате власницима менице, израчунава се употребом тржишне каматне стопе за еквивалентну неконвертибилну меницу. Резидуални износ, који представља фер вредност опције конверзије, укључен је у капитал, као и друге власничке хартије од вредности, без признавања било какве промене фер вредности опције у наредним периодима. Обавеза се укључује у позајмице и књижи се на основу амортизоване вредности са каматом на менице, које су признате као трошкови позајмљивања на основу ефективног приноса, све док се обавеза не угаси по конверзији или доспећу меница.

Откупљиве приоритетне акције, које обезбеђују обавезан откуп или које се могу откупити по опцији власника, укључују се у обавезе пошто у суштини представљају позајмице. Дивиденде које треба да се плате на основу акција признају се у извештају о финансијској успешности као учешће и финансијске накнаде на обрачунској основи.

Дериватни финансијски инструменти

Ентитет закључује форвард девизне уговоре и споразуме о својовима каматних стопа.

Нето износ потраживања или дуговања према споразумима о каматним својовима постепено се признаје током периода до измирења. Признати износ се обрачунава као кориговање камате и новчаних накнада током одређеног периода и укључује се у групу других дужника или других поверилаца на сваки датум извештавања.

Напомена X2. Управљање финансијским ризицима

Фактори финансијског ризика

Пословање излаже ентитет разним финансијским ризицима, укључујући утицај: промена дуговања и тржишних цена капитала, девизних курсева и каматних стопа. Укупан програм управљања ризицима ентитета усредсређује се на немогућност предвиђања финансијских тржишта и тражи начин да умањи потенцијалне штетне утицаје на финансијски успех ентитета. Ентитет користи дериватне финансијске инструменте као што су каматни свопови и девизни уговори, да би се заштитио од одређених излагања ризицима.

Управљање ризицима спроводи централна државна благајна (државни трезор) на основу политика које је одобрио њен управни одбор и које су усклађене се опрезним смерницама које је издало Министарство финансија. Централна државна благајна утврђује и вреднује финансијске ризике и осмишљава стратегије заштите од њих у тесној сарадњи са пословним јединицама. Одбор даје писана правила за целокупно управљање ризицима, као и писане политике које се односе на одређене области, као што су девизни ризик, каматни ризик, кредитни ризик, употреба дериватних финансијских инструмената и ликвидност вишка од улагања.

Каматни ризик

Приход ентитета и оперативни новчани токови суштински су независни од промена тржишних каматних стопа. Ентитет нема никаква значајна каматносна средства. Ентитетова политика се састоји у томе да одржи приближно 80% својих позајмица у инструментима са фиксном стопом. На крају године 75% је било са фиксним стопама. Ентитет понекад позајмљује другима уз варијабилну стопу и употребљава каматне свопове као заштиту новчаних токова за будућа плаћања камате, који

имају економски учинак да конвертују позајмице са варијабилних стопа на фиксне стопе. Каматни свопови дозвољавају ентитету да повећа дугорочне позајмице по варијабилним стопама и да их промени у фиксне стопе ниже од оних које би биле на располагању да их је позајмио директно по фиксним стопама. Према своповима каматних стопа, ентитет склапа договор са другим странама да замени, у одређеним интервалима (углавном тромесечно), разлику између износа камате по фиксним уговорним стопама и варијабилним стопама, који су обрачунати у складу са договореним хипотетичким износима главнице.

Кредитни ризик

У ентитету не постоје значајне концентрације кредитног ризика. Деривативне и готовинске трансакције ограничене су на престижне кредитно-финансијске институције. Ентитет има политике које ограничавају износ изложености ризику било које финансијске институције.

Ризик ликвидности

Опрезно управљање ризиком ликвидности укључује одржавање довољне количине готовине и утрживих хартија од вредности, доступност новчаних средстава преко адекватног износа кредитних олакшица и могућност да се затворе тржишне позиције. Централна државна благајна има за циљ да одржи флексибилност новчаних средстава тиме што држи на располагању предвиђене кредитне линије.

Процена фер вредности

Фер вредност деривата којима се јавно тргује и трговинских хартија од вредности расположивих за продају заснована је на котираним тржишним ценама на датум извештавања. Фер вредност свопова каматних стопа обрачунава се као садашња вредност процењених будућих новчаних токова. Фер вредност форвард девизних уговора одређује се употребом форвард тржишних курсева на датум извештавања.

Приликом процењивања фер вредности нетрговинских деривата и других финансијских инструмената, ентитет користи разне методе и врши претпоставке засноване на тржишним условима који постоје на сваки датум извештавања. Котиране тржишне цене или квоте накупаца за специфичне или сличне инструменте користе се за дугорочна дуговања. Друге технике, као што су модели одређивања цена опција и процењена есконтована вредност будућих новчаних токова, користе се за одређивање фер вредности преосталих финансијских инструмената.

За номиналне вредности, умањене за сва процењена кредитна кориговања финансијских средстава и обавеза са роком доспећа од мање од једне године, претпоставља се да су приближне њиховим фер вредностима. Фер вредност финансијских обавеза за сврхе обелодањивања процењује се тако што се дисконтују будући уговорни новчани токови по тренутним тржишним каматним стопама доступним ентитету за сличне финансијске инструменте.

Напомена ХЗ. Финансијски инструменти

(i) Ванбилансни дериватни инструменти

Ентитет је страна у дериватним финансијским инструментима у уобичајеном току свог пословања да би се заштитио од изложености флукуацијама камате и курсева страних валута.

Каматни своп уговори

Зајмови ентитета тренутно носе просечну варијабилну каматну стопу од 8,5%. Политика је таква да се део зајмова штити од изложености све већим каматним стопама. Према томе, ентитет је закључио каматне своп уговоре, у складу са којима је обавезан да добије камату по варијабилним стопама и да плати камату по фиксним стопама. Уговори се измирују на нето основи, а нето износ који треба да се прими или плати на датум извештавања укључује се у групу других дужника или других поверилаца. Ови уговори захтевају измирење нето каматног потраживања или дуговања у року од 90 дана. Датуми за измиривање поклапају се са датумима на које треба да се плати камата на основни дуг.

Свопови који тренутно постоје покривају приближно 60% (20X1–40%) главнице зајма која је неизмирена и која је временски усклађена да истекне чим свака отплата зајма доспе за плаћање. Фиксне каматне стопе су у распону од 7,8% до 8,3% (20X1–9,0% и 9,6%), а варијабилне стопе су између 0,5% и 1,0% изнад стопе банковне менице која је на датум извештавања била 8,2% (20X1–9,4%).

Дана 30. јуна 20X2, хипотетички износи главнице и периоди истека рока своп уговора са каматном стопом су следећи:

	20X2	20X1
	'000 \$	'000 \$
Мање од једне године	30	20
1–2 године	250	170
2–3 године	250	170
3–4 године	300	80
4–5 година	180	-
	1.010	440

Форвард девизни уговори

Путничка железничка мрежа је битно унапређена. Нови возни парк купљен је од државе А и државе Б. Да би се заштитио од ризика промене курсева, ентитет је закључио форвард девизне уговоре за куповину стране валуте А и стране валуте Б.

Уговори су временски предвиђени за доспеће када главне испоруке возног парка по распореду стигну и надокнаде предвиђену куповину за наредну пословну годину.

На датум извештавања, подаци неизмирених уговора су следећи:

Куповна страна валута А	Продајна домаћа валута		Просечан курс	
	20X2 '000 \$	20X1 '000 \$	20X2	20X1
Доспеће				
0–6 месеци	2.840	3.566	0,7042	0,7010
6–12 месеци	4.152	1.466	0,7225	0,6820

Куповна страна валута Б	Продајна домаћа валута		Просечан курс	
	20X2 '000 \$	20X1 '000 \$	20X2	20X1
Доспеће				
0–6 месеци	4.527	2.319	0,6627	0,6467
6–12 месеци	-	1.262	-	0,6337

Пошто ови уговори штите од ризика предвиђене будуће куповине, сваки неостварени добитак или губитак у вези са уговорима, заједно са трошком уговора, одлаже се и биће признат у оквиру одмеравања основне трансакције. У те одложене износе укључени су сви добици и губици од уговора за заштиту који су завршени пре доспећа када се још увек очекује да ће се повезана заштићена трансакција догодити.

(ii) Излагања кредитном ризику

Кредитни ризик за финансијска средства ентитета, а који је био признат у извештају о финансијском стању, осим улагања у акције, начелно је књиговодствену вредност, без икаквих провизија за сумњиве дугове.

Менице и обвезнице без купона, које су купљене по цени нижој од номиналне вредности, књиже се у извештају о финансијском стању по износу мањем од износа остварљивог на датум доспећа. Укупна изложеност кредитном ризику ентитета такође би се могло сматрати да укључује разлику између књиговодствене вредности и остварљивог износа.

Призната финансијска средства консолидованог ентитета укључују износе потраживања која настају из непризнатих добитака у вези са дериватним финансијским инструментима. За ванбилансне финансијске инструменте, укључујући деривате, који се могу испоручити, кредитни ризик такође настаје из потенцијалног пропуста уговорних страна да испуне своје обавезе по основу дотичних уговора на дан доспећа. Битна изложеност ризику настаје из форвард девизних уговора и консолидовани ентитет је изложен губитку у случају да уговорне стране не доставе уговорени износ. На датум извештавања потражују се следећи износи (еквиваленти домаће валуте):

	20X2	20X1
	'000 \$	'000 \$
Домаћа валута	2.073	1.422

(iii) Излагања каматном ризику

Излагање ентитета каматном ризику и ефективна пондерисана просечна каматна стопа до рока доспећа утврђени су у следећој табели. У вези са каматним стопама применљивим на сваку групу средстава или обавеза треба видети појединачне напомене уз финансијске извештаје (овде нису приказане).

Изложеност ризику проистиче првенствено из средстава и обавеза са варијабилним каматним стопама пошто ентитет намерава да држи средства и обавезе са фиксним стопама до датума доспећа.

(iv) Нето фер вредност финансијских средстава и обавеза*Билансни инструменти*

Нето фер вредност готовине и готовинских еквивалената и новчаних финансијских средстава и финансијских обавеза ентитета који не носе камату, приближна је њиховим књиговодственим вредностима.

Нето фер вредност других монетарних финансијских средстава и финансијских обавеза заснована је на тржишним ценама, уколико тржиште постоји, или есконтовањем очекиваних будућих новчаних токова у складу са текућим каматним стопама за средства и обавезе са сличном вероватноћом ризика.

Улагања капитала којима се тргује на организованим тржиштима, вреднована су према тржишним ценама које су преовладале на датум извештавања. За улагања капитала којима се не тргује, нето фер вредност представља процену Централне државне благајне, која је заснована на основним нето средствима, будућим одрживим зарадама и свим посебним околностима које се односе на одређено улагање.

Ванбилансни инструменти

Ентитет има осигурану одштету у случају губитака који могу настати у вези са акцијама у одређеним корпорацијама које нису државне. Као нето фер вредност одштете узима се разлика између књиговодствене вредности и нето фер вредности акција.

Куповна опција која пружа неповезаној страни могућност стицања учешћа у Регионалном ваздушном саобраћају представља опцију која ће резултирати негативним новчаним током, а нето фер вредност није материјално значајна.

Задужнице које су предмет потпуног поништавања и за које је ентитет гарантовао отплату имају нето фер вредност једнаку њиховој номиналној вредности.

Нето фер вредност финансијских средстава или финансијских обавеза који проистичу из каматних своп споразума одређује се као књиговодствена вредност, што представља износ који се тренутно потражује или дугује на датум извештавања, и садашњу вредност процењених будућих новчаних токова који нису признати као средство или обавеза.

Код форвард девизних уговора, као нето фер вредност узима се неостварени добитак или губитак на датум извештавања, обрачунат у складу са текућим форвард стопама за уговоре са сличним распоредом доспећа.

Ентитет има потенцијалне финансијске обавезе које могу да настану из одређених непредвиђених трошкова. Нису предвиђени никакви битни губици у вези са било којим од ових непредвиђених расхода, а нето фер вредност, обелодањена у наставку, представља процену Министарства финансија поводом износа који ће ентитет морати да плати као накнаду за преузимање тих непредвиђених расхода од стране другог лица.

Књиговодствену вредност и нето фер вредности финансијских средстава и финансијских обавеза на датум извештавања су:

	20X2		20X1
Билансни финансијски инструменти	Књиго-	Нето фер	Књиго-
	водствена	вредност '000	водствена
			Нето фер
			вредност '000 \$

	вредност '000 \$	\$	вредност '000 \$	\$
Финансијска средства				
Готовина	250	250	200	200
Депозити	3.952	3.952	2.881	2.881
Потраживања од купаца	5.374	5.374	3.935	3.935
Вучене менице	440	437	140	140
Зајмови директорима	147	121	136	107
Други дужници	424	425	124	124
Зајмови повезаним странама	800	800	200	200
Акције у другим повезаним странама	200	227	200	200
Акције у другим компанијама	100	100	200	190
Обвезнице без купона	60	58	-	-
Финансијска средства којима се не тргује	11.747	11.747	8.016	8.004
Улагања којима се тргује				
Акције у корпорацијама које нису државне	1.100	900	100	60
Задужнице	200	215	-	-
	13.047	12.859	8.116	8.064
Финансијске обавезе				
Трговински повериоци	2.405	2.405	1.762	1.762
Остали повериоци	740	740	650	650
Банковно прекорачење	2.350	2.350	2.250	2.250
Банковни зајмови	530	537	900	898
Доспели рачуни	250	241	130	130
Конвертибилне менице	1.800	1.760	-	-
Откупиве приоритетне акције	1.000	875	1.000	860
Други зајмови	430	433	150	150
Обавезе лизинга	575	570	650	643
Финансијске обавезе којима се не тргује	10.080	9.911	7.492	7.343
Ванбилансни финансијски инструменти	2.000	2.072	3.000	3.018
Финансијска средства	12.080	11.983	10.492	10.361
Примљена одштета	- ⁽ⁱ⁾	200	- ⁽ⁱ⁾	40
Форвард девизни уговори	61 ⁽ⁱⁱⁱ⁾	61	26	26
Каматни свопови	2 ⁽ⁱⁱ⁾	13	1	2
	63	274	27	68
Финансијске обавезе				
Куповне опције	-	-	-	-
Поништене задужнице	-	1.000	-	-
Форвард девизни уговори	607 ⁽ⁱⁱ⁾	402	304	231
Непредвиђени расходи	-	25	-	30
	607	1.427	304	261

(i) Укључено у књиговодствену вредност наведених улагања којима се тргује.

(ii) Књиговодствене вредности су неостварени добити или губити који су укључени у наведена билансна финансијска средства и обавезе.

Осим ових категорија средстава и обавеза, означених као средства и обавезе “којима се тргује”, ниједном групом финансијских средстава и обавеза се не тргује одмах на организованим тржиштима

у стандардизованом облику.

Мада се одређена финансијска средства и обавезе књиже по износима већим од нето фер вредности, управни одбор није утицао на то да се та средства евидентирају као да је намеравао да задржи та средства до рока доспећа.

Нето фер вредност не обухвата трошкове који би настали при реализацији средства, а обухвата трошкове који би настали при измирењу обавезе.

Поређење са IAS 32

МРС–ЈС 15, *Финансијски извештаји: обелодањивање и презентација* састављен је првенствено у складу са Међународним рачуноводственим стандардом (IAS) 32 (ревидираним 1998. године) *Финансијски извештаји: обелодањивање и презентација*. Основне разлике између МРС–ЈС 15 и IAS 32 су следеће:

- IAS 32 је измењен у октобру 2000. године ради изbacивања захтева обелодањивања која су постала сувишна као резултат Међународног рачуноводственог стандарда (IAS) 39, *Финансијски инструменти: признавање и одмеравање*. За сада не постоји МРС–ЈС који се бави питањем признавања и одмеравања финансијских инструмената. Као последица тога, одељци о Заштити од ризика предвиђених будућих трансакција и Осталим обелодањивањима су задржане у МРС–ЈС 15.
- Додатни коментари у односу на IAS 32 су укључени у МРС–ЈС 15 ради разјашњења применљивости овог стандарда на рачуноводство ентитета јавног сектора.
- У МРС–ЈС 15 се користи различита терминологија, у одређеним случајевима, у односу на IAS 32. Најзначајнији примери су коришћење термина “извештај о финансијској успешности” и “нето имовина/капитал” (осим референци на “инструменте капитала”) у МРС–ЈС 15. Еквивалентни термини у IAS 32 су “биланс успеха” и “капитал”.
- МРС–ЈС 15 обухвата дефиницију уговора о осигурању. Уговори о осигурању су објашњени само у коментарима у IAS 32.
- МРС–ЈС 15 обухвата упутство за примену који служи као помоћ лицима која састављају финансијске извештаје. IAS 32 не садржи такво упутство.
- МРС–ЈС 15 обухвата илустрацију обелодањивања која захтева овај стандард. У IAS 32 није укључен ниједан пример захтева обелодањивања.